

Turun yliopisto
University of Turku

“Kauneutta, jota ei aina muista huomata”

OSALLISTUJIEN KOKEMUKSIA AVOIMESTA KÄSITYÖPAJASTA
Kulttuuriperintökasvatuksen ja yhteisöllisyyden edistäjänä

Juulia Pajarinen
Elina Virtanen
Käsityökasvatus
Pro gradu -tutkielma
Turun yliopisto
Opettajankoulutuslaitos
Rauman kampus
marraskuu 2018

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck-järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos, Rauman kampus

PAJARINEN, JUULIA Osallistujien kokemuksia avoimesta käsityöpajasta -
VIRTANEN, ELINA kulttuuriperintökasvatuksen ja yhteisöllisyyden edistäjänä

Pro gradu -tutkielma, 77 s, 5 liites.
Käsityökasvatus
marraskuu 2018

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää eri ikäisten osallistujien kokemuksia avoimesta ja monimateriaalisesta käsityöpajasta. Tarkemmin haluttiin tutkia yhteisöllisen käsityön mahdollisuuksia edistää kulttuuriperintökasvatusta ja osallistujien yhteisöllisyyden kokemusta. Kulttuuriperintökasvatus -ilmiötä tarkastellaan kulttuurisen todellisuuden kokonaisuudessa, jossa kulttuuriperintötietoisuuden ja yhteisöllisyyden edistämisen merkitys on selkeä. Tutkimus on ajankohtaisesti merkittävä, sillä Euroopan Unioni on nimennyt vuoden 2018 Kulttuuriperintövuodeksi. Tutkimus on tärkeä myös siksi, että yhteisöllistä käsityötä ei olla vielä aikaisemmin tutkittu kulttuuriperintötietoisuuden edistämisen näkökulmasta. Tutkimus on laadullinen tapaustutkimus, joka tukeutuu hermeneuttis-fenomenologiseen ymmärtämisen metodiin. Teoreettinen tausta rakentuu käsitteiden *yhteisöllinen käsityö, kulttuuriperintökasvatus, kokemuksen tutkimus sekä Living with Cultural Heritage -hanke* pohjalta. Tämä tapaustutkimus toteutettiin kaikenikäisille avoimessa ja kertaluonteisessa yhteisöllisessä Ikkuna aarteisiin -käsityöpajassa Vanhan Rauman sydämessä, kotimuseo Marelassa. Aineistonkeruu toteutettiin monimenetelmäisesti käyttäen osallistuvaa havainnointia ja sähköistä kyselylomaketta. Laadullinen tutkimusaineisto koostuu 18 kyselyvastauksesta, 4 tunnin havaintomateriaalista (12 sivua) sekä tutkijoiden projektipäiväkirjoista. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisesti laadullisella sisällönanalyysillä.

Käsityö on kulttuuriperintöä ja myös keino sen välittämiseen. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että tavoitteellisesti toteutettu avoin käsityöpaja soveltuu kulttuuriperintökasvatuksen ja yhteisöllisyyden edistämiseen yksilöä rohkaisevasti ja innostavasti. Käsityöpajan ainutlaatuisuus kulttuuriperintötietoisuuden edistäjänä perustuu sen *yhteisölliseen* luonteeseen, *monimateriaalisuuteen, toiminnallisuuteen ja konkreettiseen tekemiseen, moniaistisuuteen, mielekkääseen miljööseen ja kiireettömään ilmapiiriin, kohtaamiseen* yli sukupolvien ja sukupuolirajojen sekä *vastuun jakamiseen* yhteisellä käsityöllisellä tavoitteella. Näillä yhteisöllisen käsityön ainutlaatuisilla keinoilla voidaan aktivoida eri ikäisten tietoisuutta kulttuurisesta perinnöstä sekä osallistaa heitä sen vaalimiseen. Tutkimuksen työpajan osallistujan sanoin; *”tällaista aarretta ei saa kaupasta”*.

Avainsanat: yhteisöllinen käsityö, kulttuuriperintö, kulttuuriperintökasvatus, Living With Cultural Heritage -hanke, kokemuksen tutkimus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KÄSITYÖ	8
2.1 Käsityö moninaisuudessaan	8
2.2 Yhteisöllinen käsityö	9
3 KULTTUURIPERINTÖKASVATUS	14
3.1 Kulttuurinen todellisuus	14
3.2 Kulttuuriperintö	15
3.3 Kulttuuriperintökasvatus	17
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS	21
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	22
5.1 Kokemuksen tutkimus	22
5.2 Tutkimuksen kohderyhmä	23
5.4 Aineiston keruu	37
5.5 Aineiston analyysi	41
6 TUTKIMUSTULOKSET	44
6.1 Johdanto tuloslukuun	44
6.2 Käsityöpajan saavutettavuus ja lähestyttävyyys	45
6.3 Yhteisölliseen käsityöpajaan osallistumisen motiivit	47
6.4 Osallistujien aikaisempi tietämys ja kokemukset Vanhasta Raumasta	50
6.5 Osallistujien toiminta työpajassa	53
6.6 Yhteisöllinen käsityöpaja kulttuuriperintötietoisuuden edistäjänä	54
6.7 Käsityöpaja yhteisöllisyyden edistäjänä	57
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	61
7.1 Tutkimuksen merkitys	61
7.2 Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelua	68
7.3 Jatkotutkimusehdotuksia	72

LÄHTEET JA LIITTEET

LIITTEET

LIITE 1. *Tiedote tutkimuksen toteuttamisesta.*

LIITE 2. *Laadullinen kyselylomake.*

KUVIOT

KUVIO 1. *Tutkimuksen teoreettinen viitekehysmalli.*

KUVIO 2. *Tutkimuskyselyyn vastanneiden ikäjakauma.*

KUVIO 3. *Avoimeen käsityöpajaan osallistumisen motiivit (n=17).*

KUVIO 4. *Osallistujien kokemus Vanhasta Raumasta ennen käsityöpajaa (n=14).*

KUVIO 5. *Mitä uutta käsityöpaja tarjosi Vanhasta Raumasta kulttuuriperintökohteena (n=16).*

KUVIO 6. *Yhteisöllisyyden ilmeneminen käsityöpajassa (n=15).*

KUVIO 7. *Käsityöpajan kulttuuriperintökasvatusta ja yhteisöllisyyttä edistävät mahdollisuudet.*

TAULUKOT

TAULUKKO 1. *Työpajaan osallistumisen motiivit teemoiteltuna pääluokkiin (n=17).*

KUVAT

KUVA 1. *Käsityöpajan ohjaajat valmiina pilottikokeiluun.*

KUVA 2 ja 3. *Pilottikokeilu ja kuvataideluokkaan koostettu Vanha Rauma.*

KUVA 4. *Paperinen mainosjuliste kaikenikäisille avoimesta käsityöpajasta.*

KUVA 5. *Uutinen käsityöpajasta paikallislehti Raumalaisessa 10.11.2017.*

KUVA 6. *Facebookiin lokakuussa 2017 luotu tapahtumasivu.*

KUVAT 7 ja 8. *Työpajatila Marelän piharakennuksessa.*

KUVAT 9 ja 10. *Työpajaan koostettu moniaistillinen Vanha Rauma.*

KUVAT 11 ja 12. *Työpajaan koostettu moniaistillinen Vanha Rauma; kuvia, kirjallisuutta ja tietoiskuja.*

KUVA 13. *Esimerkkejä työpajassa käytetyistä yksityiskohtaisista ja inspiroivista valokuvista.*

KUVAT 14 - 17. *Työpajan monimateriaaliset käsityötekniikat; neulahuovutus, polttopiirto ja muovailu.*

KUVA 18 - 21. *Vanhan Rauman kauneus esiin monimateriaalisesti.*

KUVA 22. *Valmiit yhteisölliset käsityöteokset - Ikkunat Vanhan Rauman aarteisiin.*

KUVA 23. *Keskittynyttä tunnelmaa ja huovutusneulojen raksutusta yhden pöydän ympärillä.*

KUVAT 24. *Käsitöiden äärellä yhteisöllisesti vauvasta vaariin.*

1 JOHDANTO

Euroopan Unioni on nimennyt vuoden 2018 Kulttuuriperintövuodeksi. Sitä kuvataan kuin sateenkaarena, jonka alaisuudessa toteutetaan erilaisia tapahtumia, projekteja ja aloitteita ympäri Eurooppaa. Suomessa koordinoinnista vastaa Museovirasto. Kulttuuriperintövuoden pääteemana Suomessa on *osallisuus kulttuuriperintöön*; sen toteuttamiseen voivat osallistua kaikki kulttuuriperinnöstä kiinnostuneet. Kansallisena tavoitteena on sekä edistää osallisuutta että lisätä kulttuuriperinnön saavutettavuutta, saatavuutta (myös digitaalista) ja kulttuuriperinnön kestävästä käyttöä. Kulttuuriperintö halutaan tuoda esiin kohtaamisen paikkana, vuoropuhelun välineenä sekä sosiaalisena voimavarana. Kansallisten tavoitteiden lisäksi tarkoituksena on kannustaa tutustumaan laajemmin Euroopan moninaiseen kulttuuriperintöön ja pohtimaan sen merkitystä omassa arjessa. Kulttuuriperinnön merkitys yhteiskunnan rakennusaineena nyt ja tulevaisuudessa on tärkeää tunnistaa ja tunnustaa: "Kulttuuriperintö ei ole ainoastaan menneisyyden perintöä - se on myös tulevaisuuden voimavara". (Museovirasto 2018; Siivonen 2014, 3 - 5.)

Monikulttuurisessa ja pitkälle teknologisoituneessa maailmassa käsityö joutuu määrittämään arvonsa ja tarkoituksensa uudelleen. Kulttuurinen ja yhteiskunnallinen kehitys on vaikuttanut käsityön sisältämiin merkityksiin yksilöllisellä ja yhteiskunnallisella tasolla. Käsitöiden tekeminen ei enää ole vain elämisen ehto vaan monella tasolla mieluisaa vapaa-ajan toimintaa. Käsitöistä haetaan muun muassa uusien taitojen oppimista, elämyksellisyyttä ja sosiaalisia suhteita. Näiden lisäksi käsityöt tarjoavat tekijälleen tunteen omasta pystyvyydestä sekä tunteen ympäristöön ja kulttuuriperintöön vaikuttamisesta. (Yle Uutiset, 11/2016.)

Käsityön kautta on mahdollista opettaa merkittäviä elämäntaitoja, kuten esimerkiksi ongelmanratkaisua, pitkäjänteisyyttä, tasavertaisuutta, vastuuta omasta ympäristöstä sekä ymmärrystä erilaisten materiaalien ja työvälineiden vuorovaikutuksesta (Kouhia 2016, 2 - 3). Kun yksilö tekee käsillään paneutuneesti jotain, mahdollistuu ihmisen aktiivinen ja yhtäjaksoinen läsnäolo konkreettisessa nykyhetkessä. Käsityön tekemisen kautta yksilön on mahdollista saavuttaa yhteys maailmaan sekä elimellisesti ja kokemuksellisesti käsien avulla että älyllisesti ajattelun tasolla. (Kojonkoski-Rännäli 1995, 53.) Kouhian (2016, 2 - 3) mukaan käsityön opettamisen ja eteenpäin välittämisen merkitys voidaan nähdä keinona vaikuttaa

yksilöiden kulttuurikompetenssiin, mitä pidetään muun muassa Suomen hallitusohjelmassa (2016) yhtenä maan tuottavuutta kohentavana tekijänä.

Syksyllä 2017 Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen käsityön aineenopettajakoulutuksen syventävissä opinnoissa tarjoutui ainutlaatuinen mahdollisuus osallistua kulttuuriperintöä vaalivaan EU:n alaiseen *Living With Cultural Heritage* -hankkeeseen. *Käsityö toimintakyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäjänä ja kehittäjänä* -opintojaksolla toteutimme yhteisöllisen ja kaikenikäisille avoimen käsityöpajan, joka kutsui kokemaan ja elävöittämään Vanhaa Raumaa kulttuuriperintökohteena. Tarkoituksena oli tehdä näkyväksi ainutlaatuisen vanhankaupungin kauneutta ja yksityiskohtia. Kolmen käsityökasvatuksen opiskelijan voimin ideoitiin, suunniteltiin ja toteutettiin yhteisöllinen *Ikkuna aarteisiin - Vanhan Rauman perintö käsityötaiteena* -käsityöpaja, joka toimi myös tämän Pro gradu -tutkielman aineistonkeruun kontekstina. Aiheen ajankohtaisuus ja se, että vuosi 2018 on Euroopan Unionin Kulttuuriperintövuosi, sai kiinnostumaan aiheesta entistä enemmän.

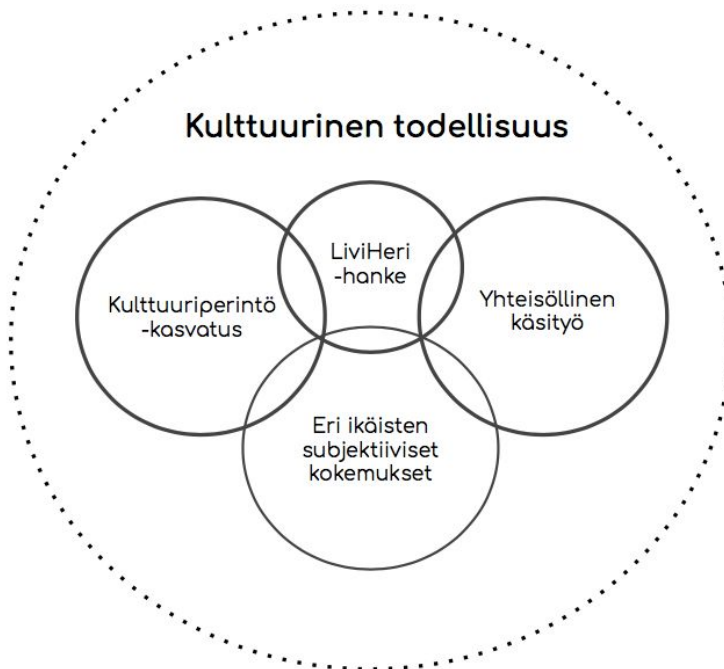
Tämän tutkimuksen kautta halutaan nostaa esiin yhteisöllisen käsityön ainutlaatuinen luonne ja sen moninaiset mahdollisuudet kulttuurikasvattajana sekä hyvinvoinnin perustana olevan yhteisöllisyyden rakentajana. Kiinnostuksen kohteena ovat eri ikäisten subjektiiviset kokemukset yhteisölliseen käsityöpajaan osallistumisesta. Näiden kokemusten kautta halutaan eritellä, millaisia ovat yhteisöllisen käsityöpajan kulttuuriperintökasvatusta ja yhteisöllisyyden kokemusta edistävät mahdollisuudet. Tutkimustulosten kautta halutaan tarjota konkreettisia välineitä tuoda käsityön keinoin esiin;

“Kauneutta, jota ei aina muista huomata”

(Käsityöpajan osallistuja)

Tämän tutkielman rakenne muodostuu siten, että johdannon jälkeen avataan tutkielman teoreettiset lähtökohdat. Teoriataustan sisältö on havainnollistettuna alla esitellyssä viitekehysmallissa (kuvio 1, sivu 6). Teoreettinen viitekehysmalli kuvaa aiheen rajausta ja tutkimuksen teoreettista perustaa (Hirsjärvi ym. 2007, 141). Tämän tutkimuksen

teoreettisena viitekehystenä toimivat tutkittavan ilmiön kannalta keskeiset käsitteet; *kulttuurinen todellisuus, kulttuuriperintökasvatus, LiviHeri -hanke* sekä *yhteisöllinen käsitys ja kokemuksen tutkimus*.

KUVIO 1. Tutkimuksen teoreettinen viitekehysmalli.

Tutkimuskontekstina toimii kaikenikäisille avoin yhteisöllinen käsityöpaja, joten teoriaosuudessa avataan käsityön moninaisuutta, jonka pohjalta käsitettä syvennetään yhteisölliseen käsityöhön sekä käsityöhön kulttuuriperintökasvattajana. Avaamme keskeisiä käsitteitä myös valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman (POPS2014) perusteiden näkökulmasta, koska perusopetus on yksi keskeisistä kulttuuriperintökasvatusta toteuttavista tahoista Suomessa. Yhteisöllisen käsityön yhteydessä syvennytään muun muassa yhteisöllisyyden rakentumiseen. Teoriaosuudessa avataan myös kulttuurin määritelmää yleisellä tasolla, jonka pohjalta käsitettä laajennetaan kulttuurisesti kestävään kehitykseen, kulttuuriperintöön ja tätä kautta kohti tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä, kulttuuriperintökasvatusta. Aihepiiriin liittyen on tehty muutama aikaisempi tutkimus, jotka käsittelevät muun muassa yhteisöllisyyden rakentumista käsityön harrasteryhmässä, yhteisölliseen taideprojektiin osallistumisen merkityksiä sekä käsityön ja kulttuuriperinnön välisiä suhteita yliopisto-opiskelijoiden subjektiivisissa kokemuksissa. Tutkimuksia jotka suoranaisesti käsittelevät kulttuuriperintökasvatusta rakennetun kulttuuriperinnön ja

yhteisöllisen käsityöpajan näkökulmista, ei ole aikaisemmin tehty.

Tutkielman teoriaosuuden jälkeen esitellään tutkimuskysymykset luvussa neljä. Koska tutkimuksen kohteena on käsityöpajaan osallistuneiden subjektiiviset kokemukset, käsitellään kokemuksen tutkimusta viidennessä luvussa. Luvussa viisi avataan myös tutkimuksen toteuttaminen käytännössä tutkimusstrategian valinnasta aina aineiston keräämiseen ja sen analysointiin. Tutkimuksen tulokset esitellään luvussa kuusi ja johtopäätökset näiden pohjalta luvussa seitsemän. Tutkimuksen viimeisessä luvussa pohditaan tutkimuksen merkitystä, eettisyyttä ja luotettavuutta sekä tuodaan esille jatkotutkimusehdotukset.

2 KÄSITYÖ

2.1 Käsityö moninaisuudessaan

Jotta käsityö voitaisiin ymmärtää kasvatuksen ja esimerkiksi kulttuurikasvatuksen välineenä, on yksilöllä oltava ymmärrystä käsityöilmiöstä sekä omaa konkreettista käsityötoimintaa; käsillä tekemistä ja oman käsityötaidon kehittämistä (Lepistö & Rönkkö 2009, 47). Käsityön määritelmä on moniulotteinen ja se on vuosien saatossa muuttanut muotoaan yhteiskunnallisen kehityksen ja teknologisoitumisen myötä. Käsityö joutuu monin tavoin perustelemaan arvonsa säilyäkseen esimerkiksi peruskoulussa omana oppiaineenaan. *Käsityö* termin alkuosa *käsi* ilmaisee muokattavan materiaalin konkreettisuuden, kun taas sanan loppuosa *työ* ilmaisee toimijana olevan ihminen. Käsityön tekijäksi tarvitaan ihminen kokonaisuudessaan, mikä kattaa sekä ihmisen fyysiset ja motoriset kyvyt että henkisyiden, kuten ajattelu- ja ongelmanratkaisutaidot sekä mielikuvituksellisuuden ja kyvyn luoda uutta. (Kojonkoski-Rännäli 1995, 31 - 33.)

Käsityö on inhimillisen kulttuurin toimintaa (Kojonkoski-Rännäli 2014, 3). Käsin valmistettu tuote tai teos on aina persoonallinen ja ihmiskäden erityisen *tekemisen taidon* aikaansaannos (Heikkinen 2004, 75). Nykypäivänä käsityö nähdään konkreettisten tuotosten lisäksi myös osaamisena, ammattilaisuutena, yksilöllisinä ja laadukkaina palveluina ja tuotteina sekä esimerkiksi itsensä toteuttamisen ja terapian välineenä. Näiden lisäksi käsityö moninaisuudessaan on arjen hallinnan taitoja, elämän estetiikkaa, sekä omaan ympäristöön vaikuttamista, kuten esimerkiksi kulttuuriperinnön elävöittämistä ja yhteisöllisyyden edistämistä. (Humaljärvi & Seilo 1999, 36.) Peltosen (1988, 20 - 22) mukaan käsityö kokonaisuudessaan on ihmiselämän apuväline, jolla on juuri sille luonteenomainen elämäntarkoituksellinen merkitys. Tuon merkityksen tarkoitus on näyttää käsityön omintakeisuus ja ainutlaatuisuus, jota millään muulla ihmistoiminnan muodolla tai taito- ja taideaineella ei voida kompensoida. Konkreettisin materiaalein sekä erilaisin käsityötekniikoin työstämällä ihminen tuottaa käsitöitä tehdessään ulkoisten tuotosten lisäksi myös sisäisiä kvalifikaatioita; monenlaisia elämäntaidollisia kykyjä (Kojonkoski-Rännäli 1995, 31 - 33). Käsityö voidaan määritellä kehollisten (näppäryys ja koordinaatiokyky) ja kognitiivisten

taitojen (ongelmanratkaisu- ja ajattelutaidot ja avaruudellinen hahmottaminen) lisäksi kulttuurisena osaamisena, joka pitää sisällään muun muassa ihmistä monipuolisesti kehittävästä kulttuurisensitiivisyyden sekä yhteistyötaitot (Kojonkoski-Rännäli 2014, 66).

2.2 Yhteisöllinen käsitys

Yksilö kuuluu elämänsä aikana moniin erilaisiin ryhmiin ja yhteisöihin (Saloviita 2014, 4). Näiden erilaisten yhteisöjen kautta yksilö määrittelee identiteettinsä ja sen, kuka on (THL 2018). Ihminen on sosiaalinen olento eli yksilöllä on sisäsyntyinen tarve kuulua yhteisöön ja tuntee olevansa merkittävä osa sitä (Opetushallitus 2018). *Yhteisö* käsite pitää sisällään hyvinkin erilaisia ja eri tavalla toimivia ryhmittymiä ja esimerkiksi perinteisesti ymmärrettyjen yhteisöjen rinnalle on muodostunut lukematon määrä erilaisia virtuaalisia ja verkossa toimivia yhteisöjä. Yhteisöjen voidaan kaiken kaikkiaan todeta olevan keskeinen osa yksilön kokemaan hyvinvointia. Perustana yhteisöllisyyden tuottamassa hyvinvoinnissa ovat hyväksytyksi tuleminen ja yhteenkuuluvuuden tunteet. (Saloviita 2014, 4 - 6.)

Yhteisö koostuu yhteisen tehtävän tai tavoitteen omaavista yksilöistä. Vaikka yhteisössä yksilöt toimivat monin tavoin yhdessä, ei yhteisön olemassaolo sinällään vielä takaa yhteisöllisyyden muodostumista. (Opetushallitus 2018.) Yhteisöllisyys on siis koettu tunne ja subjektiivinen kokemus. Se on yksilön tunne joukkoon kuulumisesta ja siitä, että *puhalletaan yhteen hiileen*. Yhteisöllisyyttä siis tunnetaan ja koetaan yksilöllisistä lähtökohdista. Siihen liittyy keskeisesti muun muassa yksilöiden välinen tasavertaisuus, vastavuoroisuus sekä jonkinlainen yhteinen tavoite ja motivaatio. (Saloviita 2014, 4.) Liikkuvainen, teknologisoitunut ja yksilöllisyyttä korostava nykymaailma on tuonut omia ulottuvuuksiaan yhteisöllisyyden kokemiselle ja sen määrittelylle. Yhteisöllisyyden käsitteen tarkan määrittelyn vaikeus liittyy sen eksaktin mittaamisen haasteellisuuteen. (Opetushallitus 2018.)

Yhteisöllinen käsitys on sosiaalisen pääoman kartuttamista sekä muun muassa verkostoitumista ja vertaistukea. Tämän lisäksi yhteisöllinen käsitys on myös tietojen ja taitojen hankkimista sekä niiden yhdessä luomista käsityön tekemisen kautta. Yhteisöllinen käsitys voi ilmetä esimerkiksi erilaisina käsityöpiireinä, kokoontuvina ryhminä tai esimerkiksi

erilaisina yhteisöä osallistavina tempauksina ja pajoina. Yhteisöllisestä käsityöstä voidaan puhua prosessina, jossa asetetaan tavoite ja pyritään saavuttamaan se. Tämän ohella yhdessä muiden käsityöntekijöiden kanssa jäsennetään kokemuksia yhteisestä tekemisestä ja ylipäättään arkipäivän elämästä. Tiivistetysti voidaan todeta, että käsityöstä tekee yhteisöllistä tietyn ryhmän yhteinen käsityöllinen tavoite sekä orientaatio sen toteuttamiseen. (Vartiainen 2010, 58 - 60, 119 - 120.) Jotta yhteisöllinen käsillä työskentely sujuisi, on toisinaan ratkaistava esimerkiksi erilaisia viestintään liittyviä haasteita, käsittelemään tehokasta työskentelyä estäviä tunteita tai tarkentamaan aktiivisesti yhteisiä tavoitteita (Saloviita 2014, 5). UNESCO:n mukaan yhteistoiminnallisuus ja yhteisölliset menetelmät ovat ratkaisevin kaikista osallistavan kasvatuksen keinoista.

Tutkimuksen avoin käsityöpaja pohjautui yhteisölliseen käsillä tekemiseen. Tässä kontekstissa yhteisöllisellä käsityöllä tarkoitetaan tiivistetysti yhden yhteisen käsityön tavoitteellista toteuttamista sekä eri ikäisten ja erilaisten yksilöiden kohtaamista käsitöiden tekemisen ja yhteisen tavoitteen (kulttuuriperinnön elävöittäminen ja edistäminen) parissa. Olennaisena voidaan pitää tämän yhdessä käsillä tekemisen kautta syntyneitä osallistujien kokemuksia *yhteisyydestä, yhteenkuuluvuudesta ja yhteen hiileen puhaltamisesta*. (Kouhia 2012, 35 - 36; Saloviita 2014, 4 - 5.)

Yhteisöllisyyden kokemuksen rakentuminen

Yhteisöllisyyttä voidaan pitää yhtenä yhteiskuntaa ylläpitävänä voimavarana (Saloviita 2014, 5). Aktiivisesti erilaisiin sosiaalisiin toimintoihin osallistuvat ja toisiin luottavat ihmiset tuntevat itsensä keskimäärin terveemmiksi kuin ihmiset, joilla luottamus toisiin ihmisiin ja osallistuminen ovat vähäisempiä (THL 2018). Kulttuurikasvatuksen nähdään tarjoavan runsaasti mahdollisuuksia yhteisöllisiin ja yhteistoiminnallisiin projekteihin monenlaisten ryhmien kanssa; yhdessä tekeminen ja yhteistoiminnallisuus mahdollistaa sen, että erilaisissa aktiviteeteissa jokainen yksilö saa olla kokijana, osallistujana ja kriitikkona. (Koppinen & Pollari 1993, 8 - 9, 102.) Yhteisöllisten työtapojen, kuten yhteisöllisen käsillä tekemisen kautta voidaan elää elämää, jossa toteutuu erilaisten yksilöiden osallistuminen ja osallisuus, yhteistoiminta, toisten auttaminen sekä oman ja toisen kädenjäljen arvostaminen. Yhteisölliset työtavat ovat mielekkäästi toteutettavissa kaiken ikäisten kanssa ja mitä

erilaisimmissa aihekokonaisuuksissa, kuten esimerkiksi rakennetun kulttuuriperinnön kokemisessa ja käsittelemisessä. (Saloviita 2014, 4 - 5, 166.)

Jotta yhteisöllisyyttä voitaisiin edistää ja lisätä, on tunnettava niitä yleisiä lainalaisuuksia, joiden pohjalta yhteisöllisyyden kokemuksen on mahdollista rakentua. UNESCO:n (1994) määritelmän mukaisesti yhteisöllisyyden perustan keskeisiä arvoja ovat yksilöiden tasavertaisuus ja jokaisen osallisuus toimintaan, toisten auttaminen ja kunnioittaminen sekä muiden toimijoiden näkeminen yhteistyökumppaneina kilpailullisuuden sijaan. Yhteisöllisyyden luomista voisi luonnehtia *yhteisyyden kokemuksen* luomiseksi - yhteisössä sekä haasteet että voitot ovat yhteisiä (Saloviita 2014, 4 - 5). Kollektiivisuuden kokemus edellyttää ymmärrystä yhteisistä päämääristä, toisten ihmisten lähtökohdista sekä motivaatiota jakaa kokemustaan ja oppimistaan kansatekijöiden kesken (Kouhia 2012, 35 - 36). Yhteisöllisyydestä saatetaan toisinaan puhua *sosiaalisena pääomana*, jolla tarkoitetaan muun muassa sosiaalisissa verkostoissa syntyneitä vastavuoroisuutta ja luottamusta. Tämän nähdään edistävän yksilöiden välistä yhteistoimintaa sekä erilaisten resurssien hyödyntämistä. (Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali 2018; Saloviita 2014, 4.)

Yhteisöllisyys POPS2014 perusteissa

Valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman (POPS2014) perusteet korostavat pyrkimystä koko koulutyöskentelyn läpäisevään yhteistyöhön ja yhteisöllisyyteen. Yhteisöllisyyteen pyrkiminen näkyy muun muassa siinä, millaista painoarvoa opetussuunnitelman perusteet luovat koulun toimintakulttuurille sekä kodin ja koulun yhteistyölle. Opetussuunnitelman arvoperustassa mainitaan, kuinka jokainen oppilas tarvitsee kokemuksen yhteisön arvostuksesta ja siitä, että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä merkittävänä mainitaan myös oppilaan kokemus osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamiseen sen kautta.

Perusopetus edistää demokratiaa, hyvinvointia sekä aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. POPS2014 perusteiden oppimiskäsityksen mukaan oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa yhdessä toisten oppilaiden, opettajien ja muun henkilökunnan kanssa sekä erilaisten yhteisöjen ja oppimisympäristöjen verkoston kanssa. Oppiminen on paitsi yksin, myös mitä suurimmissa määrin yhdessä tekemistä, ajattelemista ja tutkimista ja

näiden prosessien arviointia. Tärkeää on kartuttaa oppilaiden sosiaalista pääomaa ja ohjata oppilaat huomaamaan toimintansa seuraukset sekä ympäristöön että muihin ihmisiin. Keskeisinä yleisinä perusopetuksen oppimisen tavoitteina ovat muun muassa yhteistoiminnallisuus sekä yhdessä ajattelun taidot. Näihin pyritään vastaamaan menetelmällisesti esimerkiksi opetuksen dialogisuudella, ilmiölähtöisyydellä ja tutkivalla oppimisella. Virallisen opetussuunnitelman ohella on tärkeää tunnistaa myös non-formaalin, eli epävirallisen ja oppituntien ulkopuolella tapahtuvan oppimisen kollektiivinen luonne sekä yhteisöllisyyden kokemuksen merkitys oppimiselle ja yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. (Valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Opetushallitus.)

Aikaisempia tutkimuksia yhteisöllisestä käsityöstä

Genoen & Liehtyn (2017) laadullinen tutkimus (*Meanings of Participation In a Leisure Arts Pottery Programme*) osallistumisen merkityksestä yhteisölliseen vapaa-ajan taidekeramiikka-ohjelmaan vahvistaa aiempaa tutkimusta luovan taiteen eduista ja käsityön merkityksestä yhteisöllisyydelle ja yksilön hyvinvoinnille. Tutkimus valottaa niitä merkityksiä, joita yhteisölliseen taideprojektiin osallistuminen pitää sisällään. Tutkimustuloksissa yhteisöllinen työpaja näyttäytyy mielekkäänä kontekstina muun muassa uuden oppimiselle, erilaisten taitojen vahvistamiselle, itseluottamuksen kasvamiselle sekä onnistumisen ja epäonnistumisen kokemuksille. Näiden lisäksi yhdessä muiden kanssa toteutettu luova toiminta muun muassa auttaa purkamaan stressiä ja saa rentoutumaan. Yhteisöllinen luova toiminta koettiin ainutlaatuiseksi sosiaalisten suhteiden muodostamiseen ja henkilökohtaiseen kasvuun. Suunniteltaessa tämän tutkimuksen kohteena olevaa kaikenikäisille avointa yhteisöllistä käsityöpajaa oli tutkijoiden tärkeä tunnistaa näitä erilaisia yhteisöllisen luovan toiminnan merkityksiä sekä yksilölle että laajemmin yhteisölle.

Kouhian (2015) laadullinen tapaustutkimus (*Crafting The Collective Sense: A Descriptive Case Study on Recreational Textile Craft-making in Finnish Adult Education*) yhteisöllisyyden kokemuksen rakentumisesta käsityön harrastajaryhmässä nostaa esiin neljä teemaa; *aktiivinen osallistuminen, sosiaalinen vuorovaikutus, vastavuoroinen toimijuus sekä jaettu vastuu*. Nämä teemat osoittavat, että yhteisöllisyyden kokemus käsitöissä ei rakennu vain osallisuuden lujittumisen kautta, vaan siihen vaikuttavat myös monet sosiaaliset ja pedagogiset tekijät. Tulokset vahvistavat sitä, kuinka käsityö on ymmärrettävä paljon

laajempänä ilmiönä kuin pelkkänä materiaalin muokkaamisena. Kouhian (2015) tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että käsityöyhteisöllä on vähintään neljä tarvittavaa edellytystä yhteisöllisyyden kokemuksen luomiseksi. Nämä edellytykset liittyvät motivointiin, sosiaaliseen vuorovaikutukseen, aktiivisen toimijuuden kasvattamiseen sekä toimintaan sitoutumiseen. Kouhia (2015) toteaa suuren osan yhteisöllisyyden kokemuksesta riippuvan onnistuneesta ohjaaja-osallistuja suhteesta sekä kurssin osallistavasta rakenteesta ja opetusmenetelmistä. Nämä yhteisöllisyyteen vaikuttavat tekijät oli huomioitava suunniteltaessa myös tämän tutkimuksen käsityöpajaa.

3 KULTTUURIPERINTÖKASVATUS

3.1 Kulttuurinen todellisuus

Tietyissä ajassa ja paikassa elävien ihmisten elämäntapojen, arvojen, asenteiden ja normien muodostamaa moninaista kokonaisuutta kutsutaan kulttuuriksi (Talib 2004, 14). Kulttuuri on dynaamista ja alati muuttuvaa, joten sen tarkka määrittely on haastavaa ja jopa mahdotonta (Niemi 2010, 137; Pelkonen 2007, 5). Kulttuuri on ihmisen luomaa, eikä sitä ole ilman ihmistä. Ihmisen toiminnan tuloksena se välittyy kokemusten ja oppimisen kautta sukupolvelta toiselle. Ihminen muotoutuu läpi elämänsä erilaisissa vuorovaikutussuhteissa; kulttuurisessa todellisuudessa eli paikallisesti ja globaalisti jaettujen arvojen, tottumusten ja tavoitteiden sekä aineellisen ympäristön muodostamassa kokonaisuudessa. (Lahikainen ym. 2008, 87; Suomen YK-liitto 2018.) Rikaman (2014, 39) näkemykseen pohjaten todellisuus on *ihmistekoisena* kulttuuriin kytkettyä. Ihmisen todellisuus syntyy kulttuuriin muodostuneiden käsitysten pohjalta ja siitä, mitä tieto ja todellisuus ovat. Todellisuuden voidaan nähdä olevan olemassa ihmisen tietoisuuden tuloksena ja toisaalta siitä huolimatta. Tässä tutkimuksessa kulttuurisen todellisuuden määritelmä perustuu Rikaman (2014) määritelmään kulttuurisesta todellisuudesta. Kulttuurinen todellisuus nähdään ihmisen elämistodellisuutena kaikessa moninaisuudessaan ja rikkaudessaan.

Kulttuurisesti kestävä kehitys

Kestävä kehitys käsitteenä se pitää sisällään *ekologisesti* kestävä kehityksen, *taloudellisesti* kestävä kehityksen sekä *sosiaalisesti* ja *kulttuurisesti* kestävä kehityksen. Kestävä kehityksen päämääränä on turvata nykyisten ja tulevien sukupolvien elämisen mahdollisuudet. (Suomen YK-Liitto 2018; Ympäristöministeriö 2018.) Nämä elämisen mahdollisuudet syntyvät jatkuvasta sekä ohjatusta muutoksesta, jota tapahtuu niin maailmanlaajuisesti kuin myös alueellisesti ja paikallisesti. (Lehto 2013, 76).

Kulttuurisesti kestävä kehityksen tavoitteena on ylläpitää kulttuurista monimuotoisuutta, lujittaa kulttuuri-identiteettiä sekä edistää tuntemusta ja arvostusta erilaisista kulttuureista.

Kulttuurisesti kestävä kehityksen tarkoituksena on mahdollistaa kulttuureiden ja niiden ainutlaatuisten piirteiden säilyminen ja kehittyminen. (Suomen YK-Liitto 2018.) Käytännössä sen edistäminen voi näkyä esimerkiksi alueellisten ominaispiirteiden, kuten kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten, maisemien ja perinteiden vaalimisena. Yksilöllä tulee olla mahdollisuus kasvaa osana sukupolvien ketjua ja tätä kautta kunnioittaa kulttuurista ja yhteisöllistä perintöään ja kasvaa osalliseksi siihen. (Kantola 1997, 126; Lehto 2013, 77.) Säilyttääkseen ja edistääkseen kulttuurisia ominaispiirteitä yksilöiden on kyettävä kulttuuriseen lukutaitoon, millä tarkoitetaan tietoisuutta kulttuurien merkityksestä ja erityispiirteistä. (Lehto 2013, 75 - 76.) Voidaan puhua kulttuuri-identiteetin kokonaisprosessista, jossa menneisyyden opit ja arvot rakentuvat yksilön tietouden ja tulevaisuuden perustaksi (Lehto 2013, 77).

3.2 Kulttuuriperintö

Aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö on monella tavalla osa ihmisen elämää ja läsnä siinä. Kulttuuriperintö monimuotoisuudessaan omaksuu piirteitä niin lähiympäristöstä kuin maailman toiselta puolelta. (Museovirasto 2018, Siivonen 2014, 3.) Kulttuuriperintöä voidaan ajatella eräänlaisena *perinnevarastona*, joka sisältää moninaista sisäistettyä tietoa ja kokemuksen miellelyhtymiä, kielenrikkauksia ja muistivarantoja sekä erilaisia entisajan, varhemman käyttäytymisen malleja (Honko 2001, 4 - 5). Aineettomaan kulttuuriperintöön kuuluu Unescon (2018) määritelmän mukaan ei-esineellinen perintö ja esimerkiksi erilaiset käytännöt, kuvaukset, tiedot, taidot ja ilmaisut sekä kulttuuriset tilat, jotka yhteisö tunnustaa osaksi kulttuuriperintöään. Sukupolvelta toiselle siirtäen yhteisöt jatkuvasti luovat tätä kulttuuriperintöä uudelleen suhteessa ympäristöönsä ja historiaansa - tämä tuo yksilölle tunteen identiteetistä ja jatkuvuudesta vahvistaen kulttuurista moninaisuutta ja inhimillisen luovuuden kunnioitusta (Siivonen 2014, 5). Aineellinen kulttuuriperintö taas on materiaalista ja kiinteää, kuten esimerkiksi rakennukset tai esineet. Kulttuuriperintö saa voimansa yhteisöistä - yhteisöt itse määrittelevät perintönsä merkityksen ja arvon. Keskeisenä nähdään se, että ihmiset itse tunnistavat ja kokevat kulttuuriperinnön tietojensa, arvojensa, uskomustensa sekä yhteisten perinteiden heijastumaksi riippumatta niiden omistuksesta (Siivonen 2014, 3 - 4).

Rakennettu ympäristö kulttuuriperintökohteena

Nykyaikaisen yhteiskunnan hyvinvoinnin perustana on toimiva rakennettu ympäristö. Rakennetulla ympäristöllä tarkoitetaan yleisesti ottaen kaikkea ihmisen rakentamaa, kuten esimerkiksi infrastruktuuri tai yksittäiset rakennukset. (Siivonen 2014, 4 - 5.) Rakennetulla ympäristöllä on siis merkittävä vaikutus ihmisten kokemaan viihtyisyyteen omasta ympäristöstään. Ympäristön käyttäjät antavat ympäristölleen moninaisia merkityksiä; tyypillinen tapa kokea ja arvioida rakennettua ympäristöä on usein enemmänkin voimakkaan tunnepitoinen kuin analyttisen yksityiskohtainen (Taidehistoria tieteenä, 2015). Kansalaisten parempien elinympäristöjen luominen ja kansalaisoikeudet hyvään ympäristöön edellyttävät tietoa tästä rakennetusta ympäristöstä, arkkitehtuurista sekä kansalaisten vaikutusmahdollisuuksista niihin (Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, 2017). Muun muassa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käsityön keskeisenä sisältönä on rakennetun ympäristön ymmärtäminen. Rakennetun ympäristön opetuksen tavoitteena on tulkita ympäristön erilaisia symbolisia merkityksiä, ymmärtää rakennetun ympäristön muodostumisen prosesseja, ymmärtää rakennetun ympäristön merkitys, oppia parantamaan oman lähiympäristön laatua sekä esimerkiksi ymmärtää elämänlaadun ja rakennetun ympäristön yhteys ja osallistua vuorovaikutteiseen ympäristön edistämiseen (EDU.fi 2017, Esi- ja perusopetus; POPS2014.)

Tässä tutkimuksessa kulttuuriympäristöllä ja kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan Vanhaa Raumaa, joka fyysisten idyllisten rakennusten ja katujen lisäksi ymmärretään laajemmin historiallisten kerrostumien ja elämäkokemusten muodostamaksi sosiaalis-kulttuuriseksi kaupungin sydämeksi. Tämä puukaupunginosa on merkittävä osa Suomen kansallisvarallisuutta ja kulttuuriperintöä. Vanha Rauma käsittää 29 hehtaarin alueen, jossa on yli 600 rakennusta ja reilut 800 asukasta. Koristeellisine puutaloineen ja idyllisine mukulakivikatuineen se on Pohjoismaiden laajin yhtenäisenä säilynyt puukaupunkialue. Tänäkin päivänä se on Rauman kaupungin omaleimainen sydän, jossa eletään, harrastetaan ja tehdään työtä. Nykyisen muotonsa Vanhan Rauman talot ovat saaneet lisä- ja muutosrakentamisen seurauksena. Suurin osa rakennuksista on saanut nykyisen uusrenessanssityylisen julkisivunsa 1890-luvulla. (Rauman kaupungin visitrauma.fi -sivusto, 2017.)

Vanha Rauma on suojeltua aluetta ja yksi seitsemästä Suomessa olevasta UNESCO:n maailmanperintökohteesta. Edellytys maailmanperintöluetteloon pääsemiselle on, että kulttuuriperintökohde on *inhimillisen luovuuden mestariteos* tai merkityksellinen todiste olemassa olevasta tai jo kadonneesta kulttuurista. Maailmanperintöluettelon tarkoituksena on lisätä sekä arvostusta että tietoisuutta eri kansakuntien ainutlaatuisesta perinnöstä. Kulttuuriperintökohteiksi määriteltiin aluksi vain aineellisia saavutuksia, mutta myöhemmin suojelun piiriin on ymmärretty kuuluvan myös kokonaisia elinpiirejä ja ympäristöjä - myös aineetonta kulttuuriperintöä. (Museovirasto 2018; UNESCO 2017.)

Aikaisempia tutkimuksia käsityöstä kulttuuriperintökasvatuksessa

Kokon & Dillonin (2010) laadullisessa tutkimuksessa (*Crafts and Craft Education as Expressions of Cultural Heritage: Individual Experiences and Collective Values Among an International Group of Women University Students*) syvennyttään käsityön opetuksen ja kulttuuriperinnön välisiin suhteisiin opettaja-opiskelijoiden subjektiivisissa kokemuksissa ja kollektiivisissa arvoissa. Tutkimus nostaa esiin käsitöiden erityisen roolin kulttuuriperinnön opettamisessa mikä näkyy siinä, että yksilö tuo konkreettisesti käsillä tekemisen kautta esiin kokemuksiaan elinympäristöstään. Tulosten mukaan käsitöiden kautta on mahdollista oppia perinteitä ja kulttuurisia identiteettejä. Kokon & Dillonin (2010) tutkimus tukee näkemystä siitä, että perinneopetuksen ja kulttuuriperintökasvatuksen järjestäminen yhteisöllisen käsityöpajan kautta on mielekästä ja perusteltua. Käsityö ja käsitöiden tekeminen voidaan siis nähdä ainutlaatuisina keinoina kulttuuriperinnön opettamiseen ja oppimiseen.

3.3 Kulttuuriperintökasvatus

Kulttuuriperintökasvatusta toteutetaan Suomessa monella tasolla. Sitä toteuttavat omalta osaltaan varhaiskasvatus, perusopetus, toisen asteen koulutukset, korkeakoulut sekä esimerkiksi taiteiden perusopetus ja vapaa sivistystyö. Perusopetuksen valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa mainitaan perusopetuksen rakentuvan moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Kulttuurisesti kestävä kehitys näkyy muun muassa perusopetuksen arvo- ja oppimiskäsityksessä sekä eri oppiaineiden tavoitteissa ja sisällöissä. Opetuksella kyetään ohjaamaan oppilasta tunnistamaan identiteettinsä, hallitsemaan

kulttuurisesti tärkeitä tietoja ja taitoja sekä ymmärtämään oma vastuunsa näissä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden laaja-alaisen osaamisen seitsemästä tavoitteesta erityisesti (L2) *kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu* -tavoite painottaa kulttuurisesti kestävästä elämäntapaa sekä ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamista ja arvostamista. (POPS2014.) Esimerkiksi käsityöhön ja sen opetukseen sisältyy sekä kulttuuria ylläpitäviä että kulttuuria uudistavia elementtejä (Lepistö & Rönkkö 2009, 45). Oppilaan tulee oppia hahmottamaan omat kulttuuriset oikeutensa ja velvollisuutensa, joiden kautta tämän on mahdollista omaksua kestävä kehityksen mukainen elämäntapa (Laine 2013, 112). Monipuolisella kulttuurisen osaamisen edistämällä, kulttuuriperinnön arvostamisella sekä kulttuurisen pääoman rakentumisen tukemisella on mahdollista auttaa lapsia ja nuoria hahmottamaan kulttuurit ja kulttuuriperintö menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumona, jossa jokainen yksilö voi olla toimijana. (Opetushallituksen verkkopalvelu, EDU.fi; POPS2014).

Kulttuurikasvatuksen on todettu tuottavan yksilöille ja yhteisöille hyvinvointia monella tavalla, erityisesti kulttuurin tarjoamien elämysten ja sekä yhteenkuuluvuuden kokemusten kautta (Seilo 2012, 8 - 9). Valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman (POPS2014) perusteissa on määritelty velvoite, jonka mukaan kunnat ja kaupungit ovat velvoitettuja laatimaan kulttuurikasvatussuunnitelma sekä huomioimaan paikallisissa opetussuunnitelmissa alueelle ominainen kulttuurikasvatus. Koulu ja sen toimintakulttuuri koetaan merkittäväksi kulttuuriperinnön välittäjäksi (Venäläinen 2008, 66). Kulttuuriperintökasvatuksen tavoitteena on auttaa oppilasta tunnistamaan omasta yhteisöstään sekä ympäröivästä kulttuurista sille ominaisia piirteitä. Sen kautta voidaan tukea yksilön kulttuurisen identiteetin muotoutumista ja vaikuttaa muun muassa arvomaailman kehitykseen. (Saukkonen 2014, 114.) Kansainvälisen vuorovaikutuksen kasvaessa oman elinpiirin kulttuuriperinnön ja identiteetin tiedostaminen ja tunnustaminen muodostuvat tärkeäksi. Mikäli yhteisö tai yksilö ei tunnista omaa historiaansa, elinpiiriään ja kulttuuriaan, on haastavaa ymmärtää mistä tulemme ja mihin olemme menossa. (Lindström 2000, 9 - 10.)

Käsityö kulttuuriperintökasvattajana ja kulttuuriperintötietoisuuden lisääjänä

Kulttuuriperintötietoisuudella tarkoitetaan yksilön tietoisuutta ja ymmärrystä ympärillään olevasta kulttuurisesta perinnöstä, sekä aineettomasta että aineellisesta. Tietoisuus

kulttuuriperinnöstä pitää sisällään kulttuuriperinnön tunnistamisen sekä sen kokemista yksilön omien arvojen, tietojen ja uskomusten pohjalta. (Honko 2001 2.) Kulttuuriperintötietoisuus on tietämystä siitä, että kulttuuriperintö on jotain yhteistä ja yhteisöllistä ja sisältää moninaista sisäistettyä tietoa, kokemusta ja muistoja (Siivonen 2014, 3 - 5). Tämän tutkimuksen kulttuuriperintökohteena oleva Vanha Rauma elää konkreettisesti ainutlaatuisissa ja idyllisissä puutaloissa; niiden kauneudessa, tunnelmassa ja yksityiskohdissa. Toisaalta, Vanhan Rauman kulttuuriperintö elää myös siellä asuvien ihmisten kautta. Kulttuuriperintötietoinen ihminen ymmärtää, että kulttuuriperintö on perinnettä, joka on monin tavoin läsnä arjessa - sekä aineellisesti että aineettomasti. Karkeasti ilmaistuna yhteisöt itse määrittelevät elävän perintönsä arvon ja merkityksen (Siivonen 2014, 4 - 5). On siis ensisijaisen tärkeää, että kulttuuriperintöä vaalitaan, edistetään ja elävöitetään yhdessä ja yhteisöllisesti pysyen mukana ajassa.

Kulttuuriperintötietoisuuden edistämällä ja kulttuuriperintökasvatuksella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa samaa asiaa. Niiden määrittelyssä tukeudutaan Honkon (2001) sekä Siivosen (2014) määritelmiin kulttuuriperintötietoisuudesta. Niiden nähdään sisältävän tiedollisen, arvollisen, asenteellisen ja toiminnallisen tason. Tämän tutkimuksen myötä pyritään vaikuttamaan tietoisuuden, arvojen ja asenteiden kautta toiminnalliseen tasoon, joka tähtää lisääntyneen tietoisuuden kautta myös kykyyn olla aktiivinen toimija kulttuuriperinnön ylläpitämisessä ja edistämässä.

Käsityö määritellään osaksi sekä vanhaa, nykyistä että tulevaisuuden kulttuuria, joka on jatkuvasti muuttuvaa ja kehittyvää (Karppinen 2005, 130). Käsityöt ja käsityötaito itsessään ovat kulttuuriperintöä, minkä lisäksi ne ovat myös oiva keino kasvattaa kulttuuriperintöön ja opettaa kulttuuriperinnöstä. Opetetaan siis sekä käsillä tekemiseen että käsillä tekemisen kautta. (Kojonkoski-Rännäli 2014, 1.) Käsitöiden kautta voidaan edistää yksilön ja yhteisön ymmärrystä ja tietoutta kulttuuriperinnöstä tekemisen ja kokemuksellisuuden, omien käsien kautta. Tämän tietouden pohjalta on mahdollista rakentua yksilön kyky ylläpitää ja edistää omaa kulttuuriperintöä sekä arvostaa erilaisten kulttuurien ainutlaatuisuutta.

Käsityöt ja toisinaan niiden jopa mekaaninen tekeminen mahdollistaa rauhoittumisen käsillä tekemisen ääreen. Parhaimmillaan käsitöitä tehdessään ihminen kadottaa luonnollisella

tavalla itsensä; mielen valtaa tekemisen flow -tila, josta käsityöntekijän on kuitenkin suhteellisen helppo palata takaisin rationaaliseen ajatteluun. Edestakaisin liikkuminen järkipärisen ja itsesoljuvan tekemisen välillä ruokkii monella tavalla yksilön ajatuksia ja mahdollistaa uusien ideoiden syntyminen. Tämä on yksi tärkeä lähtökohta siihen, kuinka ihminen voi oppia itsestään ja ympäröivästä maailmasta käsityöiden tekemisen kautta. (Kojonkoski-Rännäli 2014, 23.)

Käsityö tekee mahdolliseksi yksilön kosketuksen maailmaan, esimerkiksi tämän tutkimuksen tapauksessa aineelliseen ja rakennettuun kulttuuriperintöön sekä ajattelun tasolla älyllisesti että elimellisesti ja elämyksellisesti käsien kautta. (Kojonkoski-Rännäli 1995, 53.) Ihmisen kehon liikkuvuuteen perustuvat fyysiset taidot, erityisesti käsillä tekeminen voi auttaa ihmistä löytämään ja tiedostamaan itsensä kokonaisuutena - mielen ja ruumiin yhteytenä maailmassa. Käsien materiaalia työstäessään ihminen kohtaa aineellisen maailman - aineellisen kulttuuriperinnön - ja on kanssakäymisissä sen kanssa. Yksilö muokkaa käsillään materiaalia, *maailman lihaa* sen tietämyksen varassa, jonka hän työstään ja ympäristöstään omien aistiensa kautta saa. (Kojonkoski-Rännäli 2014, 20 - 21.) Mielekkäällä ja elämyksellisellä käsityön tekemisen kontekstilla voidaan mahdollistaa tietojen ja taitojen oppimiselle otollinen *taitokulttuuri*, sillä oppimiseen liittyy aina mielekkyyden kokemuksia, jotka auttavat tekijää sitoutumaan toimintaan. (Kojonkoski-Rännäli 1996, 69). Tämä kontekstin merkitys toimintaan sitoutumiseen ja oppimiseen huomioitiin myös tutkimuksen aineistonkeruun kontekstina toimivassa Ikkuna aarteisiin -käsityöpajassa. Työpaja järjestettiin autenttisessa ympäristössä eli kulttuuriperintökohteessa, Vanhan Rauman idyllisessä kotimuseo Marelassa.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää eri ikäisten osallistujien subjektiivisia kokemuksia Vanhassa Raumassa järjestetystä avoimesta ja monimateriaalisesta käsityöpajasta. Tarkemmin haluttiin tutkia yhteisöllisen käsityön mahdollisuuksia edistää kulttuuriperintökasvatusta ja osallistujien yhteisöllisyyden kokemusta. Tutkimustulosten ja niistä tehtyjen johtopäätösten toivotaan antavan käsityön ja kulttuurin kentällä työskenteleville valmiuksia toteuttaa yhteisöllistä käsityötä kaikessa ainutlaatuisuudessaan moninaisen kulttuuriperinnön ylläpitämiseksi, elävöittämiseksi ja edistämiseksi sekä ihmisen hyvinvoinnille tärkeän yhteisöllisyyden lisäämiseksi. Tämän lähtöasetelman pohjalta johdettiin tutkimuskysymys;

Millaisia ovat avoimen käsityöpajan kulttuuriperintökasvatusta ja yhteisöllisyyttä edistävät mahdollisuudet?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Kokemuksen tutkimus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää eri ikäisten osallistujien subjektiivisia kokemuksia avoimesta käsityöpajasta. Kokemus on mielenfilosofian ja ihmistieteiden keskeisimpiä käsitteitä (Alhanen 2013, 8). Ihmismieli koostuu subjektiivisista merkityksenannoista ja kokemuksista, kuten mielikuvista, havainnoista, ajatuksista, mielipiteistä ja arvostuksista. Kokemus pitää sisällään sekä ymmärtävän subjektin ja tämän *tajunnallisen toiminnan* että kohteen, johon tuo toiminta kohdistuu. (Perttula & Latomaa 2009, 17.) Kokemus voidaan kuvata eri aistein havaituksi, opituksi tai reflektion synnyttämäksi subjektiivisen tilan virraksi, joka muodostaa tietoisuuden sisällön (Tieteen termipankki 2018). Kokemusfilosofian isä John Dewey pitää vahingollisena kokemuksen käsittämistä vain yksilön mielen sisäisenä ja puhtaan subjektiivisena prosessina, irrallaan yksilön sosiokulttuurisesta ympäristöstä. Deweyn luoma modernin yhteiskunnan kokemus -käsite nojaa yksilön ja ympäristön tiiviiseen vuorovaikutukseen sekä näkökulmille kokemuksen jatkuvasta kehitymisestä ja inhimillisen toiminnan kokeilevasta luonteesta. Kokemuksen tutkijoiden on kyettävä havaitsemaan kokemusten sisältämiä erilaisia kehitysmahdollisuuksia. (Alhanen 2013, 9; 26 - 27.)

Perttula (1995, 102 - 104) määrittelee kokemuksen tutkimuksen yleisiksi luotettavuuden kriteereiksi 1) tutkimusprosessin johdonmukaisuuden, 2) tutkimusprosessin reflektoinnin, 3) tutkimusprosessin aineistolähtöisyyden, 4) tutkimusprosessin kontekstisidonnaisuuden, 5) tavoiteltavan tiedon laadun, 6) metodien yhdistämisen, 7) tutkijayhteistyön, 8) tutkijan subjektiivisuuden sekä 9) tutkijan vastuullisuuden. Näissä kriteereissä korostuvat tutkittavan ilmiön perusrakenteen ja tutkimusprosessin kokonaisuuden analyysin tärkeys. Kokemuksen tutkimus on epäluotettavaa, jos tutkija ei kuvaa tutkittavien yksilöiden alkuperäistä kokemusta tai jos tutkija jollain lailla muokkaa ilmiötä todellisesta poikkeavaan muotoon. (Perttula & Latomaa 2009, 11 - 12.)

Tutkittaessa yksilöiden subjektiivisia kokemuksia, aineiston kerääminen tulee järjestää niin, että tutkittavat voivat elää kokemuksiaan mahdollisimman totuudenmukaisesti ja kuvata niitä

eletyn laisina (Alhanen 2013, 28 - 29). *Kieli* toimii yhtenä merkittävänä yhteisen kokemuksellisuuden edellytyksenä. Kielen lisäksi todellisuutta ja sen kautta kokemuksellisuutta määrittävät muun muassa historiallis-taloudellinen aikakausi, kulttuuriset tavat, yhteiskunnan normit sekä esimerkiksi yksilön rotu, sukupuoli ja koulutus. (Perttula 1995, 31.) Kieli mahdollistaa kommunikoinnin ja ilmaisen ja sitä kautta yksilön kokemusten merkityksellisyyden reflektoinnin. Kielen avulla järjestetään, muunnetaan, rakennetaan ja uusinnetaan sosiaalista todellisuutta. (Metso 2004, 14.) Toisen subjektiivisten kokemusten ymmärtämisen edellytyksenä voidaan pitää tutkijan ja tutkittavien välistä vuorovaikutuksellista dialogisuutta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 101). On tärkeää ymmärtää kielen olevan määrittävä ja toisinaan rajoittava tekijä yksilön itseilmaisussa sekä kokemus- ja merkityssisältöjen luomisessa. Kaikkia koettuja elämyksiä ei vain voida ilmaista sanallisesti kielen avulla. (Veivo & Huttunen 1999, 13.)

5.2 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä toimii kotimuseo Marelassa pidetyn käsityöpajan 41 eri ikäistä kävijää. Tämä *Ikkuna aarteisiin* -työpaja oli osa EU:n alaista Living With Cultural Heritage -hanketta ja se toteutettiin marraskuussa 2017 Turun yliopiston käsityökasvatuksen syventävien opintojen *Käsityö toimintakyvyn ylläpitäjänä ja kehittäjänä* -opintojaksolla. Työpajan pilotointi pidettiin erään raumalaisen alakoulun käsityökerhossa ja siihen osallistui yhdeksän 10 - 12-vuotiasta lasta.

***Living With Cultural Heritage* -hanke**

LiviHeri -hanke on kolmen Itämeren alueen historiallisen kaupungin yhteinen kestävä matkailun hanke, joka on osa EU:n Central Baltic 2014–2020 -ohjelmaa. Hankkeen yhteistyökumppaneina ovat Rauman kaupunki, Ruotsin Visby, Latvian Kuldiga ja Aizpute, latvialainen residenssijärjestö SERDE sekä Turun yliopiston Opettajankoulutuslaitoksen Rauman kampus. Opettajankoulutuslaitos Rauman asiantuntemus profiloitui kulttuuriperintökasvatuksen sekä monimateriaalisten ja taidelähtöisten menetelmien edistämiseen kulttuuriperintöturismin tueksi. (*Living With Cultural Heritage* -sivusto 2017.)

Ikkuna aarteisiin -käsityöpaja

Tutkimuksen aineistonkeruun kontekstina toimi kaikenikäisille avoin Ikkuna aarteisiin -käsityöpaja. Kulttuurikasvatusta edistävän käsityöpajan järjestäminen edellytti tutkijoilta ja samalla ohjaajilta laaja perehtyneisyyttä sekä yhteisöllisyyden rakentumiseen että Vanhaan Raumaan maailmanperintökohteena. Ohjaajilla oli yhtenäiset ja hankkeen nimeämät vaatetukset, jotka erottivat heidät eri ikäisistä osallistujista (kuva 1). Ikkuna aarteisiin -työpaja oli kestoltaan neljä tuntia ja se pidettiin Marelan kotimuseossa Vanhassa Raumassa marraskuun puolivälissä 2017. Tätä työpajaa edeltävä pilotointi toteutettiin viikkoa aikaisemmin erään raumalaisen alakoulun käsityökerhossa. Pilottikokeilun käsityöpaja oli kestoltaan kaksi tuntia ja se pidettiin koulun kuvataideluokassa (kuvat 2 ja 3). Kokeilu antoi konkreettista tietoa avoimen ja yhteisöllisen käsityöpajan toteuttamisesta suuremmissa mittakaavassa. Pilotointi tarjosi tärkeää tietoa työpajan käytännön organisoimisesta (aikataulutus ja työpisteiden sijoittelu), materiaalien riittävydestä ja käsityötekniikoiden soveltuvuudesta hankkeen tavoitteisiin. Tämän lisäksi se antoi näkökulmia liittyen osallistujien osallistamiseen, työturvallisuuteen sekä aineiston keräämiseen.

KUVA 1. Käsityöpajan ohjaajat valmiina pilottikokeiluun.

KUVAT 2 ja 3. Pilottikokeilu ja kuvataideluokkaan koostettu Vanha Rauma.

Ikkuna aarteisiin -käsityöpaja kutsui kokemaan ja edistämään kulttuuriperintöä yhteisöllisesti käsityön kautta. Työpajan tavoitteena oli osallistaa sekä paikallisia alueen asukkaita että matkailijoita alueellisen kulttuuriperinnön vaalimiseen. Osallistavan ja yhteisöllisen toiminnan kautta haluttiin tukea perinteisten käsityötaitojen ja paikallisen kulttuuriympäristön arvostusta. Työpajassa toteutettiin käsityökasvatukseen pohjautuva ja Vanhan Rauman kulttuuriperinnön inspiroima yhteisöllinen ja monimateriaalinen käsityötaideteos. Käsillä työstämisen kohteeksi valittiin Vanhan Rauman puutalojen värit ja ainutlaatuiset yksityiskohdat. Käsityöpaja oli osa EU:n LiviHeri -hanketta, joka myös toimi työpajan rahoittajana. Materiaalit ja tarvikkeet hankittiin paikallisista käsityö- ja askarteluliikkeistä sekä muilta raumalaisilta palveluntarjoajilta. Suurena apuna käytännön järjestelyissä toimi syventävien opintojen *Käsityö toimintakyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäjänä ja kehittäjänä* -kurssin vastuuopettaja Anna Kouhia, joka antoi palautetta läpi projektin sekä auttoi rahoituksen käytössä ja työpajan havainnoinnissa.

Intervention näkyväksi tekeminen

Avointa tiedonjakoa ja sosiaalista mediaa monipuolisesti hyödyntämällä pyrittiin Ikkuna aarteisiin -käsityöpaja tuomaan hyvissä ajoin näkyväksi kaupunkiin. Tiedotus tapahtui laajasti

muun muassa paikallislehden, paikallisradion, paperisten mainosten sekä sähköisen tiedottamisen kautta. Tällä haluttiin mahdollistaa paikallisten ja Raumalla vierailevien osallisuus UNESCO:n maailmanperintökohteen, Vanhan Rauman kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistämiseen. Ikkuna aarteisiin -käsityöpaja pidettiin viikolla 45 ja siitä tiedottaminen aloitettiin eri kanavien kautta viikolla 42. Paperisia mainosjulisteita (kuva 4) toimitettiin ympäri kaupunkia julkisiin paikkoihin, joiden oletettiin tavoittavan mahdollisimman monenlaisia ja eri ikäisiä ihmisiä

KUVA 4. Paperinen mainosjuliste kaikenikäisille avoimesta käsityöpajasta.

Paperisia mainoksia vietiin yliopiston kampusalueelle (5), pääkirjastoon ja muutamaaan sivukirjastoon (3), seurakuntakodille, taidemuseoon, raatihuoneen museolle, ruokakauppojen

auloihin (4), paikallisiin kahviloihin (5), paikallisiin käsityö- ja askarteluliikkeisiin (3), uimahalliin sekä muun muassa kaupungin infopisteen näyteikkunoihin ydinkeskustaan. Näiden julkisten paikkojen lisäksi mainosjulisteita sekä pienempiä jaettavia tiedotteita työpajasta jaettiin muutamaa kaupungin peruskouluun (5), lukioon sekä kuvataidekouluun taito- ja taideaineiden opettajien kautta. Paperisten mainosjulisteiden rinnalla Ikkuna aarteisiin-käsityöpajaa mainostettiin edellisenä päivänä paikallislehti Raumalaisessa (kuva 5).

Vanhasta Raumasta inspiroituvaan käsityöpajaan voi ottaa mukaan vauvan ja vaikka vaarinkin

RAUMA JA ALUE · 10.11.2017 KLO 05:37

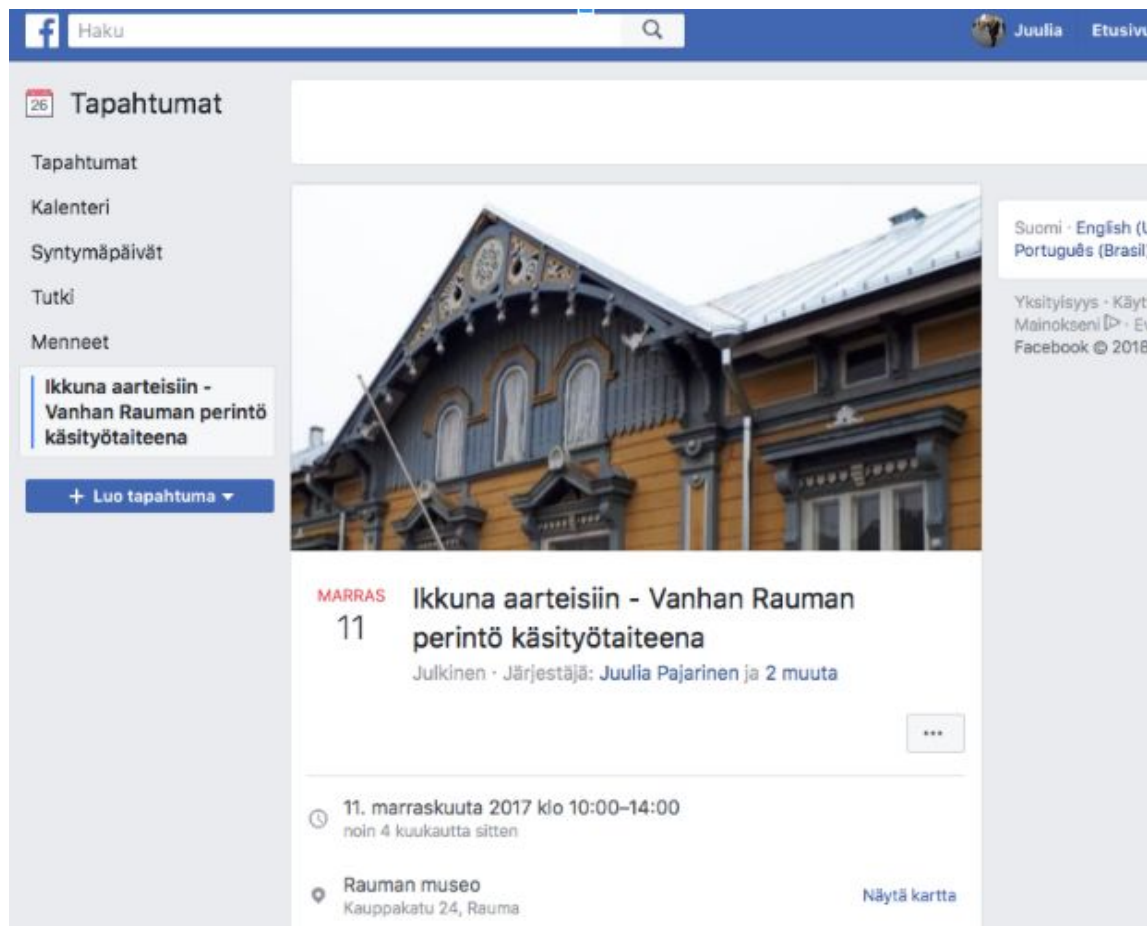

Juulia Pajarinen (vas.), Satu Mäkinen ja Elina Virtanen hyppäsivät Marelan sisäpihalta löytyvän Pakarin uuninpankon päälle. Lauantaina Pakarissa tapahtuu, kun kolmikko järjestää siellä kaikille avoimen käsityö- ja taidetyöpajan. Kuva: Esa Urhonen

KUVA 5. *Uutinen käsityöpajasta paikallislehti Raumalaisessa 10.11.2017.*

Työpajasta tiedotettiin myös sähköisesti paikallisradion *menovinkeissä*, kaupungin *Kamu*-sovelluksessa, Rauman kaupungin tapahtumakalenterissa sekä Facebookissa ja Twitterissä. Facebookiin luotiin tapahtumasivu (kuva 6, sivu 28), jota päivitettiin säännöllisesti projektin

etenemisen ja valmistelujen suhteen. Tapahtumasivu sai kolmen viikon aikana jakoja sekä yksityishenkilöiltä että esimerkiksi Rauman Taitokeskukselta, Rauman museolta ja Vanhan Rauman yhdistykseltä.

KUVA 6. Facebookiin luotu tapahtumasivu lokakuussa 2017.

Kaikenikäisille avoin Ikkuna aarteisiin -käsityöpaja toteutettiin Vanhan Rauman sydämessä, idyllisen kotimuseo Marelan piharakennuksessa. Vierailijoita oli niin Raumalta ja lähipaikkakunnilta, kuin myös muutama sattumalta paikalle löytänyt Itä-Suomesta. Konkreettisesti käsityöpaja oli järjestetty siten, että Marelan piharakennukseen oli luotu sekä työpajatila yhteisöllisen käsityön tekemiselle (kuvat 7 - 8, sivu 29) että vanhan kammarin kokoinen *mini Vanha Rauma*, jonka tarkoituksena oli tuottaa elämyksellinen kokemus Vanhan Rauman ainutlaatuisesta kulttuuriperinnöstä (kuvat 9 - 12, sivut 29 - 30). Kävijät pääsivät omakohtaisesti kokemaan Vanhan Rauman tunnelmaa satojen kuvien, äänimaiseman, kirjallisuuden sekä tietämystä herättelevien tieto-iskujen kautta. Tämän kokemuksellisuuden

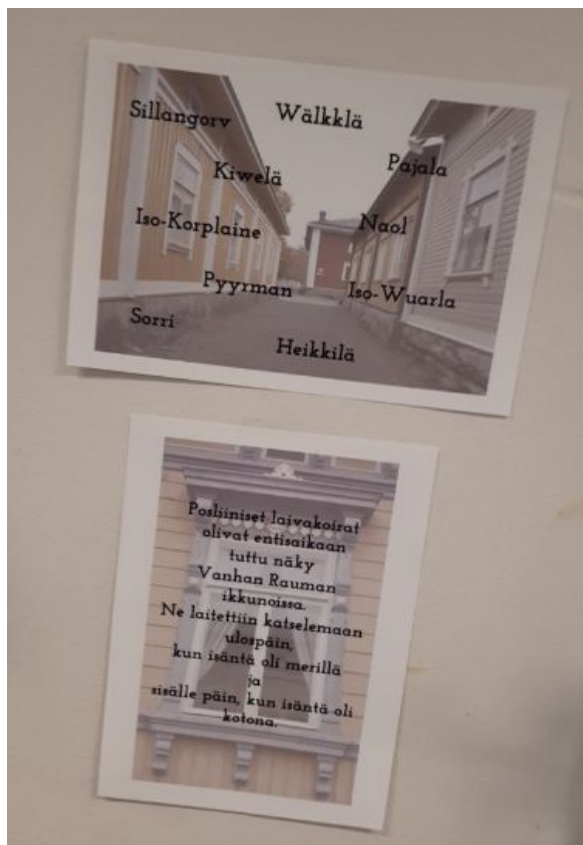
pohjalta kävijän oli mielekästä lähteä käsityön keinoin työstämään viehättävää yksityiskohtaa yhteisölliseen käsityöteokseen.

KUVAT 7 ja 8. Työpajatila Marelan piharakennuksessa.

KUVAT 9 ja 10. Työpajaan koostettu moniaistillinen Vanha Rauma.

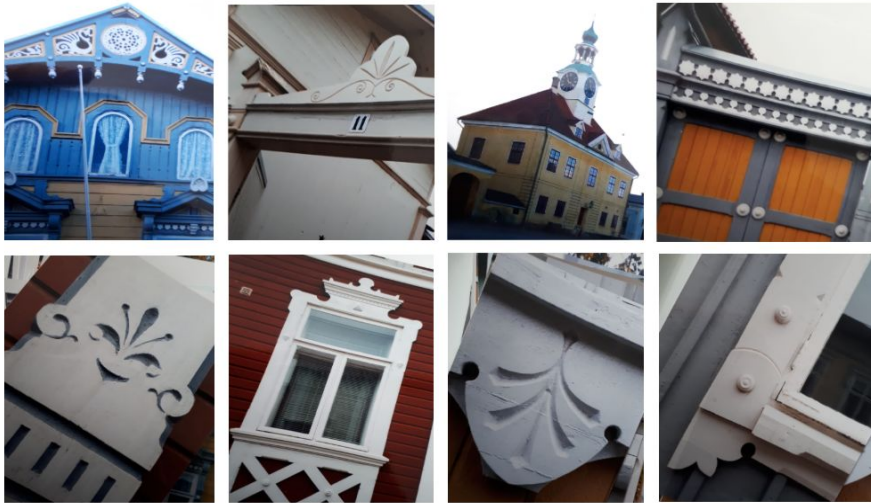

KUVAT 11 ja 12. Työpajaan koostettu moniaistillinen Vanha Rauma; kuvia, kirjallisuutta ja tietoiskuja.

Keskeisiä elementtejä yhteisöllisyyden luomisessa ovat osallistujien välinen tasavertaisuus ja vastavuoroisuus. (Saloviita 2014, 4 - 5; THL 2018; Vartiainen 2015, 58 - 60.) Ikkuna aarteisiin -käsityöpajan vuorovaikutuksellisessa ilmapiirissä yhteisöllisyyttä pyrittiin edistämään muun muassa valituilla sisällöillä, menetelmillä sekä esimerkiksi työpajan ohjaajien vuorovaikutuksellisilla ratkaisuilla (Raina & Haapaniemi 2007, 34). Tällaisessa kertaluonteisessa yhteisöllisyyden edistämiseen pyrkivässä tapahtumassa ohjaajien vaikutus yleiseen vuorovaikutusilmapiiriin oli merkittävä. Työpajan ohjaajien rooli oli luoda sekä ilmapiiri että konkreettiset puitteet eri ikäisten ja erilaisten yksilöiden kohtaamiselle suotuisaksi. (Kokko & Dillon 2010.) Käytännöt piti luoda sellaisiksi, että yhteiseen tavoitteeseen eli yhteisöllisen käsityön tekemiseen sitoutuminen oli mahdollista (Raina & Haapaniemi 2007, 34; Vartiainen 2015, 58 - 60). Jokainen työpajaan tullut vierailija otettiin vastaan huomioiden tämän ikätaso. Kävijät kohdattiin toivottaen heidät lämpimästi tervetulleeksi, antaen tilaa heidän omalle uteliaisuudelle sekä rohkaisten osallistumaan. Kävijöihin tutustumisen jälkeen keskeistä ohjaajien toiminnassa oli ryhmän keskinäisen vuorovaikutuksen tukeminen sekä erilaisten käsillä tekijöiden innostaminen ja kannustaminen

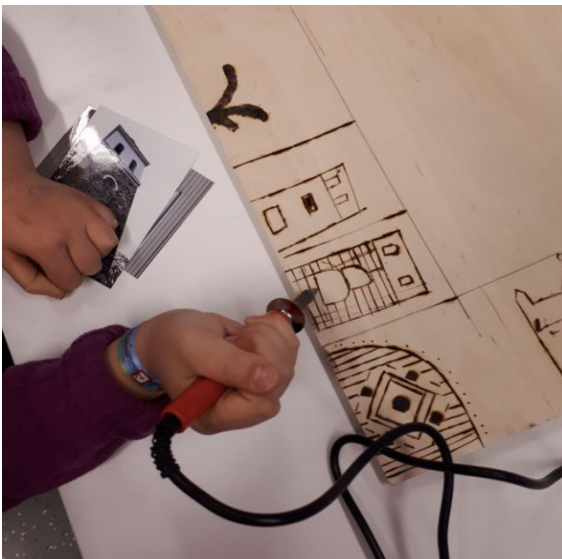
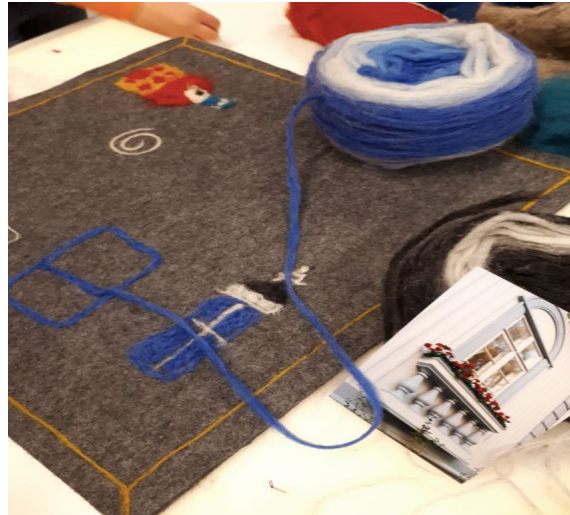
(Kokko & Dillon 2010; Saloviita 2014, 4 - 5). Ohjaajat pyrkivät aktiivisesti herättelemään osallistujien kanssa keskustelua, osallistamaan paikalle tulleita sekä auttamaan heitä jäsentämään tietämystään ja kokemustaan Vanhasta Raumasta. Tämä edellytti ohjaajilta perehtyneisyyttä Vanhaan Raumaan historiallisena kulttuuriperintökohteena sekä ymmärrystä yhteisöllisyyden kokemuksen rakentumisesta.

Yhteisöllisen käsillä tekemisen pohjaksi valittiin Vanhan Rauman puutalojen kauniit yksityiskohdat ja värit. Nämä tuotiin koostetusti työpajassa esille yli 200 yksityiskohtaisen valokuvan kautta (kuva 13). Tarkoituksena oli monimateriaalisesti ja yhteisöllisesti työstää Vanhan Rauman ainutlaatuinen kulttuuriperintö näkyväksi.

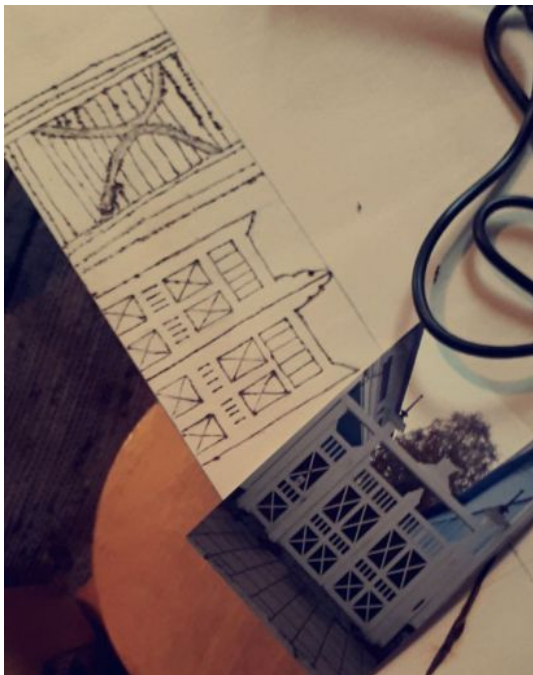
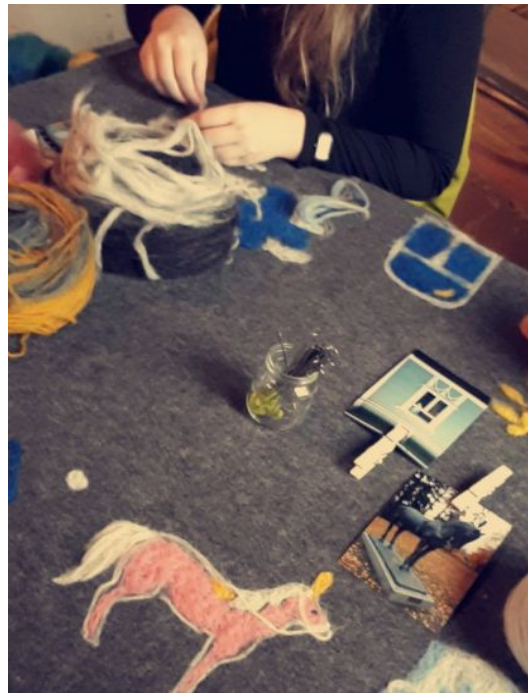
KUVA 13. Esimerkkejä työpajassa käytetyistä yksityiskohtaisista ja inspiroivista valokuvista.

Käytettyjen käsityötekniikoiden monimaterialisuus oli yksi keino luoda erilaisten yksilöiden osallisuudelle ja käsillä tekemiselle mahdollisimman kattavat ja tasavertaiset puitteet. Tämän kautta tavoiteltiin eri ikäisten yksilöiden kiinnostusta ja motivaatiota osallistua yhdessä tärkeän asian edistämiseen ja näkyväksi tekemiseen. Ikkuna aarteisiin -käsityöpajassa monimateriaalisuutta toteutettiin neulahuovutuksella, polttopiirtämisellä sekä muovailulla, joka soveltui etenkin nuorimmille kävijöille (kuvat 14 - 17).

KUVAT 14 - 17. Työpajan monimateriaaliset käsityötekniikat; neulahuovutus, polttopiirto sekä muovailu.

Yhdessä käsillä tehden tehtiin Vanhan Rauman ainutlaatuisuus näkyväksi nostamalla sen yksityiskohdat ja värit esiin. Vanhan Rauman yksityiskohtia tuotiin näkyviin neulahuovuttamalla niitä yhteen isoon huopapohjaan sekä polttopiirtämällä näitä yksityiskohtia huopapohjan kehyksiksi tulevaan vanerilevyyn. Tavoitteena oli, että yhteisöllisesti käsillä tehden syntyy *Ikkuna Vanhan Rauman aarteisiin* (kuvat 18 - 21, sivu 33). Nelituntisen pajatyöskentelyn tuloksena syntyi monimateriaalinen, 120 cm leveä ja 170 cm korkea käsityötaideteos (kuva 22, sivu 34).

KUVAT 18 - 21. Vanhan Rauman kauneus esiin monimateriaalisesti.

KUVA 22. Valmiit yhteisölliset käsityötekokset - Ikkunat Vanhan Rauman aarteisiin.

5.3 Tutkimusote

Tutkimusotteella tarkoitetaan menetelmällisten ratkaisujen muodostamaa kokonaisuutta, joka ohjaa tutkimusta sekä käytännön että teorian tasolla (Eskola & Suoranta 2005, 14 - 15; Kananen 2012, 26). Tutkimusote määräytyy johdonmukaisesti tutkimusasetelman ja tutkimuskysymysten pohjalta (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 23). Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää eri ikäisten osallistujien subjektiivisia kokemuksia Vanhassa Raumassa järjestetystä avoimesta käsityöpajasta. Tarkemmin haluttiin tutkia yhteisöllisen käsityön mahdollisuuksia edistää kulttuuriperintökasvatusta ja osallistujien yhteisöllisyyden kokemusta. Tutkimus on luonteeltaan laadullinen fenomenologis-hermeneuttinen tapaustutkimus, koska kiinnostuksen kohteena ovat eri ikäisten osallistujien kokemukset.

Fenomenologis-hermeneuttinen lähestymistapa korostaa kokemusta ja aistihavaintoja, mikä mahdollistaa tutkimuskohteen syvällistä ja inhimillisen ymmärtävää tulkintaa. Lähestymistavalla pyritään nostamaan näkyväksi sitä, minkä ehkä tottumus on saattanut tehdä itsestään selväksi ja huomaamattomaksi. (Gadamer 2004, 44; Miettinen ym. 2010, 12; Tuomi & Sarajärvi 2009, 34 - 35.) Tarkoituksena on tutkijan oman kokemuksen ja sensitiivisyyden kautta tuottaa kohteesta pohdiskelevan syvällistä tietoa sekä nostaa ilmenevä todellisuus kaikessa rikkaudessaan esiin (Kuula 2011, 60 - 62; Miettinen ym. 2010, 9 - 10). Vaikka absoluuttinen toisen kokemuksen ymmärtäminen on käsitteellä tasolla mahdotonta, on yksilöiden välisessä kohtaamisessa mahdollisuus *keskinäiseen, todellisuudet kohtauttavaan yhteiseen ymmärrykseen*. Tämän myötä yhteisyyden kokemus ja kokemus toisen ihmisen hetkellisestä ymmärtämisestä mahdollistuu. (Kouhia 2011, 7.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan on avoimesti tiedostettava omat ennakkokäsityksensä tutkittavasta ilmiöstä, vaikka täydellinen irrottautuminen niistä on mahdotonta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Etiikan näkökulmasta voidaan puhua *pyyteettömyydestä*, mikä tarkoittaa uuden tiedon etsintää tutkijan omasta arvovallasta ja eduista riippumatta (Kuula 2011, 27). Ilmiön on annettava näyttäytyä sellaisenaan kuin se kohderyhmän kokemuksissa näyttäytyy (Rönkkö 2011, 42). Tähän haasteeseen voidaan strategisesti vastata monipuolisten ja toisiaan täydentävien aineistojen ja menetelmien käytöllä eli *triangulaatiolla*. (Eriksson &

Koistinen 2005, 27; Eskola & Suoranta 2005, 68; Perttula & Latomaa 2009, 15.) Triangulaatiolla tarkoitetaan erilaisten teorioiden, menetelmien tai aineistojen käyttöä samassa tutkimuksessa. Triangulaatiota perustellaan sillä, että sen kautta voidaan saada kattavampaa ja sitä kautta myös luotettavampaa kuvaa tutkimuskohteesta. (Eskola & Suoranta 2005, 68 - 69; Kuula 2011, 60.) Kananen (2012, 35) pitää aineistotriangulaatiota eli aineiston monilähteisyyttä jopa tapaustutkimuksen perusedellytyksenä. Tämän tutkimuksen monimenetelmäinen aineisto koostuu 1) työpajan osallistujien tutkimuskyselyssä raportoiduista kokemuksista, 2) osallistuvan havainnoinnin kautta kerätystä havaintomateriaalista sekä 3) tutkijoiden projektipäiväkirjoista. Aineistotriangulaation kautta pyritään tuomaan yhteisölliseen käsityöpajaan osallistuneiden eri ikäisten kävijöiden subjektiiviset kokemukset kattavasti esille (Kuula 2011, 60).

5.4 Aineiston keruu

Tutkimuksen aineistonkeruun kontekstina toimi EU:n alaisen *LiviHeri* -hankkeen tavoitteisiin perustuva Ikkuna aarteisiin -käsityöpaja. Työpaja toteutettiin Turun yliopiston käsityökasvatuksen syventävien opintojen *Käsityö toimintakyvyn ylläpitäjänä ja kehittäjänä* -opintojaksolla marraskuussa 2017. Tämän tutkimuksen tutkijat toimivat työpajan suunnittelijoina, toteuttajina ja ohjaajina. Tutkimuksen laadullinen aineisto kerättiin Vanhassa Raumassa pidetystä työpajasta monimenetelmäisesti käyttäen laadullista kyselylomaketta (18 vastausta) ja osallistuvaa havainnointia (4 tuntia, 12 sivua). Näiden lisäksi aineistona toimivat myös tutkijoiden projektipäiväkirjat (8 sivua), joita pidettiin käsityöpajan ideoinnista alkaen.

Aineistonkeruu tapahtui käytännössä siten, että käsityöpajojen ohjaamisen ohella tutkijat keräsivät havaintomuistiinpanoja käydyistä keskusteluista sekä muista tehdyistä havainnoista (Eskola & Suoranta 68 - 69). Osallistuvalla havainnoinnilla pyrittiin asetettujen tutkimuskysymysten suuntaisesti ja aktiivisesti herättämään keskustelua ja selvittämään osallistujien subjektiivisia kokemuksia. Käsityön tekemisen ohessa halukkaat osallistujat saivat vastata kyselylomakkeeseen.

Aineistonkeruuta varten laadimme tiedotteen (liite 1) tutkimuksen tarkoituksesta ja toteuttamisesta (Kuula 2011, 5 - 7). Tiedote tutkimuksen toteuttamisesta oli selkeästi näkyvillä käsityöpajassa, minkä lisäksi tutkijat toivat myös sanallisesti esille tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimuskyselyyn osallistumisen vapaaehtoisuuden. Ihmistutkimuksen kolmen tutkimuseettisen lähtökohdan; luottamuksellisuuden, anonymiteetin ja suostumuksen toteuttamisella kautta mahdollistettiin tutkittavien autonomian kunnioittaminen. (Kay 2009, 3 - 4.) Jokaista tähän tutkimukseen osallistunutta muistutettiin anonymiteetistä ja siitä, että vastaukset ja havainnoimalla kerätyt asiat jäävät ainoastaan tutkijoiden tietoon eikä tutkimusraportissa vastauksia voida yhdistää vastaajaan (Kay 2009, 4; Kuula 2011, 75 - 76).

Tutkimuksen aineiston keruussa ja sen analysoimisessa huomioitiin sekä kielen rajallisuus kokemuksen tutkimuksessa että eri ikäisten tutkittavien kielellinen kehitystaso kokemusten reflektoinnissa, niiden ilmaisussa ja tutkimuskysymysten ymmärtämisessä (Perttula 1995, 31; Tuomi & Sarajärvi 2009, 101). Kiinnostuksen kohteena olevan kulttuuriperintötietoisuuden lisääntymiseen viitattiin laadullisessa tutkimuskyselyssä ilmaisuilla ”Tiesitkö ennen...”, ”Millä tavalla olet huomionnut...” sekä ”Mitä uutta...”. Yhteisöllisyyden kokemukseen viitattiin kyselylomakkeessa ilmaisuin ”Koitko yhteisöllisyyttä...” sekä ”Miten yhteisöllisyys tuli esille...”. Käytetyillä käsitteillä ja ilmaisuilla pyrittiin pääsemään mahdollisimman lähelle eri ikäisten tapaa jäsentää ja reflektoida tietoisuutensa lisääntymistä sekä yhteisöllisyyden kokemusta.

Osallistuva havainnointi aineistonkeruumenetelmänä

Havainnointia voidaan käyttää monella tapaa tutkimusaineiston keräämisen metodina (Vilka 2015, 143). Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija on fyysisesti läsnä tutkimustilanteessa. Osallistuva havainnointi voi olla passiivista ja aktiivista; aktiivisessa osallistuvassa havainnoinnissa tutkija vaikuttaa tutkittavaan ilmiöön ja tilanteiden etenemiseen läsnäolollaan. (Metsämuuronen 2006, 116.) Visuaalisesti kerätyn aineiston lisäksi havainnoinnissa on suotavaa käyttää monipuolisesti kaikkia aisteja, kuten kuuloa, kosketusta ja hajua, jotta päästään mahdollisimman syvälle tutkittavan ilmiön olemukseen (Eskola & Suoranta 2005, 98 - 99; Kananen 2012, 95; Metsämuuronen 2006, 116).

Tutkimuksen eettisyyden kannalta on tärkeää kertoa tutkittaville toteutettavasta havainnoinnista. Toisaalta, tutkijoiden on ymmärrettävä, että havainnoinnista kertominen saattaa muuttaa tutkittavien käyttäytymistä. (Eskola & Suoranta 2005, 99; Vilka 2015, 145.) Osallistuvan havainnoinnin on tapahduttava havainnoitavien henkilöiden vuorovaikutuksen ehdoilla eli tutkijan on tiedostettava tekojensa seuraukset tutkittavassa yhteisössä, mikä on suoraan yhteydessä tutkimuksen objektiivisuuteen (Kuula 2011, 154 - 155; Eskola & Suoranta 2005, 100). Tutkijan on käytettävä tarpeeksi aikaa päästäkseen sisään tutkittavaan ilmiöön, sillä sen lainalaisuudet avautuvat havainnoitsijalle vähitellen (Kananen 2012, 95).

Tässä tutkimuksessa osallistuva havainnointi oli aktiivista osallistuvaa havainnointia. Tutkijat toimivat tutkimuksen kohteena olevan yhteisöllisen käsityöpajan suunnittelijoina, toteuttajina ja ohjaajina. Tutkijoiden oli tiedostettava omat ennakkokäsitykset ilmiöstä sekä otettava huomioon esimerkiksi mieliala, aktiivisuuden taso ja aikaisemmat kokemukset. Laadulliselle tutkimukselle tyypilliseen tapaan tässä tutkimuksessa pyritään lähestymään tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman aineistolähtöisesti. (Eskola & Suoranta 2005, 102 - 103.) Tarkoituksena oli fenomenologis-hermeneuttiseen tutkimusotteeseen pohjaten kohdata käsityöpajaan osallistuneiden eri ikäisten kokemukset aidosti ja sellaisena kuin ne kontekstissaan esiintyvät (Rönkkö 2011, 42)

Laadullinen kyselylomake aineistonkeruumenetelmänä

Kyselylomake aineistonkeruun menetelmänä voidaan toteuttaa monella tapaa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 182; Vilka 2015, 94). Kyselylomakkeen yhtenä etuna nähdään sen soveltuvuus suuren joukon tutkimiseen sekä vastaajan anonymiteetin säilyttämiseen. Tutkimuksen *pätevyyden* kannalta on tärkeää, että kyselylomake on laadittu suhteessa tutkimuksen tavoitteisiin ja teoreettiseen viitekehykseen (Eskola & Suoranta 2005, 99). Kyselylomake on testattava kohderyhmään rinnastettavilla henkilöillä niin, että he arvioivat kriittisesti puuttuuko lomakkeesta jokin oleellinen kysymys tai sisältääkö se jotain tarpeetonta (Vilka 2015, 102, 107 - 108). Tutkijoiden on varmistettava siitä, että eri ikäiset vastaajat ymmärtävät asiat niin, kuin ne on tutkimuksessa tarkoitettu ymmärrettäviksi (Kuula 2011, 34 - 35).

Tämän tutkimuksen kyselylomake (liite 2) koostui sekä strukturoiduista monivalintakysymyksistä että laadulliselle tutkimukselle tyyppillisistä avoimista kysymyksistä (Metsämuuronen 2006, 89; Vilka 2015, 106). Kysely toteutettiin sähköisellä *Webropol*-kyselytyökalulla, joka mahdollisti vaivattoman ja anonyymin vastaamisen. Kyseinen kyselytyökalu valittiin siksi, että se mahdollistaa monipuoliset kysymystyypit ja on visuaalisesti selkeä. Vastaaminen kyselyyn tapahtui sähköisesti yliopistolta lainassa olleiden tablettien sekä kannettavan tietokoneen kautta. Kyselylomake koostui kahdesta osasta 1) taustatietoja kartoittavista peruskysymyksistä (ikä, sukupuoli, asuinpaikka) sekä 2) varsinaisista tutkimuskysymyksiä kartoittavista kysymyksistä. Tässä tutkimuksessa kyselylomakkeen laatimisen haasteena oli muodostaa siitä kieliasultaan eri ikäisille osallistujille ymmärrettävä sekä selkeä ja mielekäs vastata. Kysymysten tuli olla yksiselitteisiä sekä johdonmukaisessa järjestyksessä, jotta vastaaminen olisi mielekästä. (Kuula 2011, 34 - 35.) Tutkimuksen kohteena olevan käsityöpajan 41 osallistujasta 18 osallistujaa vastasi kyselyyn. Vastajat olivat iältään 12 - 70-vuotiaita.

Tutkimuskyselyn ensimmäisellä kysymyksellä kartoitettiin, tiesikö osallistuja ennen työpajaan osallistumista Vanhan Rauman olevan UNESCO:n maailmanperintökohde. Kysymys oli strukturoitu valintakysymys (tiesin / en tiennyt). Toisen kysymyksen tarkoituksena oli selvittää käsityöpajan saavutettavuutta ja lähestyttävyyttä. Osallistujalta kysyttiin, kuinka hän oli saanut tiedon yhteisöllisestä käsityöpajasta. Kysymys oli strukturoitu monivalintakysymys, johon vastaaja rastitti yhden vaihtoehdon. Tutkimuskyselyn kolmannella kysymyksellä (avoin kysymys) selvitettiin yhteisölliseen käsityöpajaan osallistumisen motiiveja eli sitä, mikä sai osallistujan tulemaan ja osallistumaan avoimeen käsityöpajaan. Neljäs kysymys kartoitti, mitä vastaaja monimateriaalisessa käsityöpajassa todellisuudessa teki. Kysymys oli strukturoitu monivalintakysymys, johon pystyi rastittamaan useamman vaihtoehdon. Tutkimuskyselyn viidennen kysymyksen kautta haluttiin selvittää osallistujien aiempia kokemuksia ja tietämystä Vanhasta Raumasta. Tällä avoimella kysymyksellä haluttiin tarkemmin tietää, millä tavalla ja millä tasolla osallistuja on ennen työpajaan osallistumista huomionut Vanhan Rauman kulttuuriperintökohteena. Kuudennessa kysymyksessä (avoin kysymys) haluttiin saada selville, mitä uutta käsityöpaja tarjosi osallistujalle Vanhasta Raumasta kulttuuriperintökohteena. Kyselyn seitsemännessä (avoin kysymys) kysymyksessä selvitettiin, kokiko osallistuja yhteisöllisyyttä käsityöpajassa. Kysymyksellä haluttiin myös tarkemmin kartoittaa, millä tavalla

yhteisöllisyys osallistujan mielestä työpajassa tuli ilmi. Kahdeksannessa ja viimeisessä kysymyksessä haluttiin antaa vastaajalle mahdollisuus vapaasti kommentoida yhteisöllistä käsityöpajaa sekä antaa mahdollisia kehitysehdotuksia.

5.5 Aineiston analyysi

Aineiston analyysillä pyritään luomaan sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Laadullisessa aineiston analyysissä pyritään myös informaatioarvon lisäämiseen eli aineistosta pyritään muodostamaan mielekästä ja yhtenäistä tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.) Tämän laadullisen tutkimuksen aineisto koostui tutkijoiden projektipäiväkirjojen lisäksi:

1. 18 laadullisesta kyselyvastauksesta
2. Osallistuvalla havainnoinnilla kerätystä havainnointimateriaalista
(4 tuntia, 12 sivua)

Tässä tapaustutkimuksessa aineiston analyysi oli aineistolähtöistä eli se ei perustunut valmiiseen teoriaan. Aineisto analysoitiin fenomenologis-hermeneuttiseen *ymmärtämisen metodiin* pohjautuvalla sisällönanalyysillä eli laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmällä. Sisällönanalyysin kehys soveltui erilaisten nähtyjen, kuultujen sekä kirjoitettujen sisältöjen analysoimiseen. Tarkoituksena oli pilkkoa kerätyt aineistot tieteellisin perustein niin, että niistä on mahdollisuus selvittää tutkimusasetelman ja tutkimuskysymysten tavoittelemat asiat. Aineiston analyysi perustui tutkijan avoimuuteen eli tutkittavan kohteen lähestymiseen ilman ennakko-oletuksia. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 20 - 21.) Tutkittavasta ilmiöstä pyrittiin muodostamaan kokonaisuus, joka liittyy saadut tulokset muihin samaa aihepiiriä käsitteleviin tutkimuksiin sekä ilmiön laajempaan kontekstiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 105).

Havainnointimateriaalin analysointi

Havainnointimateriaalin analyysi aloitettiin lukemalla havaintomuistiinpanot (12 sivua) useaan kertaan läpi kattavan kokonaiskuvan saamiseksi. Perehtymisen jälkeen aineistoja lähdettiin käymään systemaattisemmin läpi. Havainnointiaineiston analyysi tapahtui kahdessa

vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa tapahtui pelkistäminen eli havaintojen yhdistäminen värikoodien avulla ja toisessa vaiheessa tulosten tulkinta. Tällä havaintojen yhdistämisellä aineisto saatiin helpommin hallittavaksi ja mahdollistettiin sen tarkastelu yleisemmällä tasolla. (Vilka 2006, 81 - 82.) Tutkimukseen jäävän aineiston tuli säilyttää tutkimuskohdetta kuvaavien havaintojen moninaisuus ja rikkaus (Vilka 2018, 169). Havaintojen yhdisteleminen tapahtui etsimällä niistä yhteisiä piirteitä, joista muodostui ikään kuin sääntö, jolla tutkijat pystyivät käymään koko havaintomateriaalin läpi (Vilka 2006, 81 - 82).

Laadullisten kyselyvastausten analysointi

Webropol -kyselytyökalulla kerätyistä kyselyvastauksista muodostettiin kaksi koostetta Excel -taulukointiohjelmaan; ensimmäisessä koosteessa oli yhteenvedot kohderyhmän vastauksista kysymykohtaisesti ja toisessa koosteessa jokaisen 18 vastaajan vastaukset yksilöidysti. Koosteiden avulla vastaukset saatiin selkeämmin käsiteltävään muotoon. Kyselyvastausten analysointi aloitettiin lukemalla vastaukset useaan kertaan läpi kattavan kokonaiskuvan saamiseksi. Perehtymisen jälkeen aineistoa alettiin käymään tarkemmin läpi. Analyysin selkeyttämiseksi aineisto koodattiin värikoodein. Uusi, löytynyt teema merkittiin aina omalla värillään. Kyselyvastauksia teemoiteltiin pääluokkiin (taulukko 1, sivu 42) samankaltaisten piirteiden ja niissä toistuneiden asioiden perusteella. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 147 - 150.) Varsinaiseksi sisällönanalyysiksi voidaan kutsua juuri tätä tutkimusasetelman valossa tapahtuvaa aineiston luokittelua ja teemoittelua ennen yhteenvedon tekemistä. Aineiston teemoittelun jälkeen pelkistettyä aineistoa käytiin järjestelmällisesti läpi kirjaten huomiota ylös. Luokittelussa tutkimuskohteena oleva ilmiö pyrittiin tuomaan esille mahdollisimman kattavasti. Yleisyyden perusteella löydettyjen pääluokkien pohjalta johdettiin tarpeen mukaan alaluokat. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92 - 93.)

Strukturoitujen kysymysten analysointi oli yksiselitteistä ja saaduista vastauksista muodostettiin aineistoa kuvaavat taulukot ja diagrammit. Strukturoiduilla kysymyksillä haluttiin selvittää tutkittavien perustiedot, kuten ikä, sukupuoli ja asuinpaikka. Avointen eli strukturoimattomien kysymysten analysointi eteni edellä mainitun laadullisen sisällönanalyysin käytäntöjen mukaisesti. Laadulliselle tutkimukselle tyypillisten avoimien kysymysten kautta vastaajat pystyivät tuomaan ajatuksensa ja mielipiteensä vapaammin ja

perusteellisemmin esille ja ne pystyttiin myös luokittelemaan monipuolisemmin. (Valli, R. 2010, 126.)

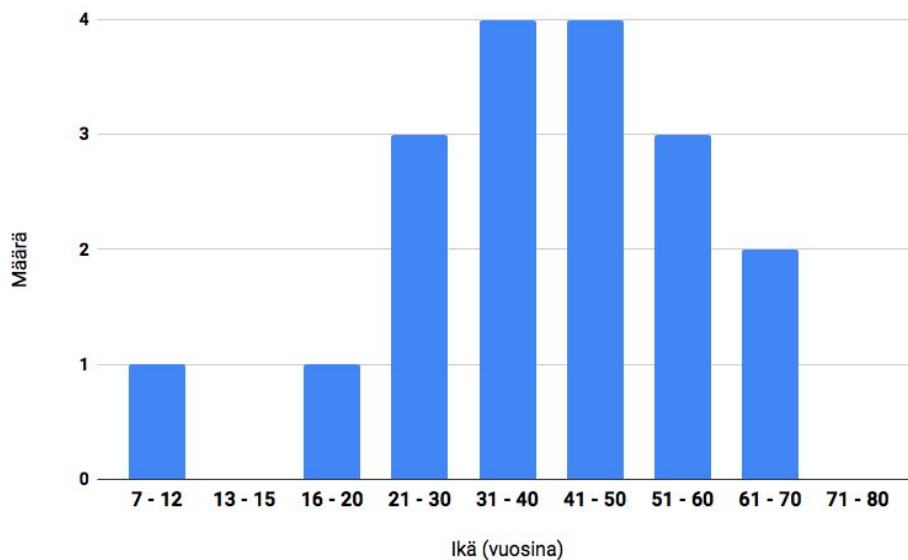
TAULUKKO 1. Työpajaan osallistumisen motiivit teemoiteltuna pääluokkiin (n=17).

<p>Käsitöiden tekeminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kiinnostus Vanhaan käsitöihin.</i> - <i>En ollut aiemmin neulahuovuttanut ja halusin kokeilla millaiselta se on. Olin positiivisesti yllättynyt, kuinka mukavaa se oli!</i> - <i>Kiinnostus monimateriaalisia käsitöitä kohtaan. Huovuttaminen on kivaa ja tuttava pyysi että tulisin.</i> - <i>Kiva osallistua käsityötempauksiin ja vielä tunnelmallisessa ympäristössä.</i> - <i>Tykkään askarrella.</i> - <i>Mielenkiinto kaikkeen käsillä tekemiseen.</i> - <i>Lastenlasten kanssa askartelutuokio.</i> 	
<p>Yhteisöllisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Lastenlasten kanssa askartelutuokio.</i> - <i>Pidän yhteisöllisyydestä ja Rauma on kotikaupunkini.</i> - <i>Sana yhteisötaide.</i> - <i>Yhteisöllisyys.</i> - <i>Kiinnostus hanketta kohtaan.</i> 	<p>Osallistuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kun järjestetään, on tärkeää osallistua.</i> - <i>Kiva osallistua käsityötempauksiin ja vielä tunnelmallisessa ympäristössä.</i>
<p>Suositteltiin</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Huovuttaminen on kivaa ja tuttava pyysi että tulisin.</i> - <i>Museosta suositeltiin.</i> - <i>Tuttava vinkkasi tapahtumasta. Vanha Rauma miljöönä niin kaunis.</i> 	<p>Sattuma</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Museosta suositeltiin.</i> - <i>Osuimme sattumalta paikalle.</i>
<p>Yleinen uteliaisuus ja kiinnostus</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kiinnostus hanketta kohtaan.</i> - <i>Kiinnostus Vanhaan Raumaan / käsitöihin.</i> - <i>En ollut aiemmin neulahuovuttanut ja halusin kokeilla millaiselta se on. Olin positiivisesti yllättynyt, kuinka mukavaa se oli!</i> - <i>Kiinnostus monimateriaalisia käsitöitä kohtaan.</i> - <i>Uteliaisuus.</i> - <i>Kiinnostus taiteita ja Raumaa kohtaan.</i> 	<p>Vanha Rauma paikkana</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kiinnostus taiteita ja Raumaa kohtaan.</i> - <i>Pidän yhteisöllisyydestä ja Rauma on kotikaupunkini.</i> - <i>Kiva osallistua tunnelmallisessa ympäristössä.</i> - <i>Kiinnostus monimateriaalisia käsitöitä kohtaan. Vanha Rauma miljöönä niin kaunis.</i>

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Johdanto tuloslukuun

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää eri ikäisten osallistujien subjektiivisia kokemuksia Vanhassa Raumassa järjestetystä avoimesta ja monimateriaalisesta käsityöpajasta. Tarkemmin haluttiin tutkia yhteisöllisen käsityön mahdollisuuksia edistää kulttuuriperintökasvatusta ja osallistujien yhteisöllisyyden kokemusta. Ikkuna aarteisiin -interventiolla haluttiin käsillä tehden nostaa vanhankaupungin ainutlaatuisuus ja yksityiskohdat ihmisten tietoisuuteen. Tutkimuksen kohderyhmänä toimi 41 vierailijaa, joista 18 vastasi laadulliseen tutkimuskyselyyn. Tutkimuskyselyyn vastanneiden ikäjakauma on esitetty kuviossa 2.

KUVIO 2. Tutkimuskyselyyn vastanneiden ikäjakauma (n=18).

Edellä mainitun tutkimusasetelman pohjalta analysoitiin laadullista tutkimusaineistoa ja selvitettiin avoimen käsityöpajan saavutettavuutta ja lähestyttävyyttä (luku 6.2), osallistumismotiiveja (luku 6.3) sekä osallistujien kokemuksia, tietämystä ja tietoisuutta Vanhasta Raumasta kulttuuriperintökohteena ennen ja jälkeen käsityöpajan (luvut 6.4 ja 6.6). Tämän lisäksi selvitettiin, kokiko osallistujat yhteisöllisyyttä ja kuinka se ilmeni työpajan toiminnassa (luku 6.7). Tutkimusraportissa informantit tuodaan esille juoksevan numeroinnin

(1 - 18) avulla. Tällä numeroinnilla kunkin vastaajan vastaus yksilöidään ja osoitetaan aineistosta esitettyjen esimerkkien edustavan eri yksilöiden subjektiivisia kokemuksia.

6.2 Käsityöpajan saavutettavuus ja lähestyttävyyys

Ikkuna aarteisiin -käsityöpajan (11.11.2017) tavoitteena oli osallistaa mahdollisimman laajasti eri ikäisiä raumalaisia ja Raumalla vierailevia kulttuuriperinnön elävöittämiseen. Tämän vuoksi haluttiin selvittää pidetyn käsityöpajan saavutettavuutta ja lähestyttävyyttä. Kyselyaineiston perusteella työpaja tavoitettiin parhaiten paikallislehden sekä tuttavan kautta. Paperisen lehden ja verkkolehden (*Raumalainen*) kautta tiedon työpajasta sai reilu kolmasosa vastaajista. Tuttavan kautta tiedon sai lähes kolmasosa vastaajista. Myös työpajassa käytyjen keskustelujen ja havaintomateriaalin perusteella paikallislehdessä edellisenä päivänä (perjantai 10.11.2017) julkaistu lehtijuttu tavoitti osallistujat parhaiten. Lehden ja tuttavan jälkeen työpaja tavoitettiin parhaiten sosiaalisen median tai jonkin muun tietolähteen kautta. Tutkimusaineiston perusteella voidaan todeta, että käsityöpaja saavutettiin suhteellisen tasaisesti eri tietolähteiden kautta. Eri ikäisten ja erilaisten yksilöiden tavoittaminen näyttää aineiston perusteella edellyttävän tapahtuman mainostusta laajasti eri kanavien kautta. Kyselyvastausten sekä tehtyjen havaintojen perusteella avoin käsityöpaja koettiin helposti lähestyttäväksi. Muutaman kävijän kommenttien perusteella tällaisen avoimen yhteisöllisen käsityöpajan kuuluisi saada jatkoa sekä enemmän näkyvyyttä;

“Että tällaisia tapahtuisi useammin, näin matalan kynnyksen tapahtumina ” (4)

“Kiva idea, opiskelijat lisää tällaisia yhteisöllisiä tempauksia. Näkyvyyttä enemmän ” (6)

“Kyllä me joskus uudelleenkin tullaan jos tällainen vain järjestetään” (3)

KUVA 23. Keskittynyttä tunnelmaa ja huovutusneulojen raksutusta yhden pöydän ympärillä.

Ikkuna aarteisiin -käsityöpaja järjestettiin marraskuisena lauantaipäivänä autenttisessa miljöössä, Vanhassa Raumassa. Neljä tuntia kestäneessä työpajassa vieraili 41 eri ikäistä kävijää. Aineiston perusteella voi todeta, että avoin käsityöpaja herätti uteliaisuutta raumalaisissa ja lähipaikkakuntalaisissa. Kiinnostus tempauksesta sai ihmiset tulemaan vanhankaupungin ytimessä järjestetyn työpajan ovelle katsomaan mistä oikein on kyse. Havaintojen perusteella kävijöiden oli verraten helppo tarttua toimeen yhteisen kulttuuriperinnön elävöittämiseksi; ”kyllähän me jälki jätetään” (kuva 23).

6.3 Yhteisölliseen käsityöpajaan osallistumisen motiivit

Konkreettinen käsillä tekeminen

Konkreettinen käsillä tekeminen oli selkeästi tärkein tutkimuskyselyn kautta esille nousut motiivi osallistua avoimeen käsityöpajaan (kuvio 3, sivu 47). Osallistujat olivat kiinnostuneita myös valmiin käsityöteoksen esillepanosta. Teos kerrottiin sijoitettavan keskeiselle paikalle kaupunkilaisten ja kaupungissa vierailevien nähtäväksi, mikä selkeästi motivoi osallistujia. Yli puolet kyselyyn vastanneista raportoi käsityön tekemisen yhdeksi merkittävimäksi tekijäksi

osallistua työpajaan, mitä tukevat myös tutkijoiden työpajassa tekemät havainnot. Kohderyhmä kuvasi tätä seuraavanlaisesti;

“Mielenkiinto kaikkeen käsillä tekemiseen - - “ (2)

“Lastenlasten kanssa askartelutuokio” (3)

“Kiinnostus monimateriaalisia käsitöitä kohtaan” (4)

“En ollut aiemmin neulahuovuttanut ja halusin kokeilla millaista se on” (15)

Osallistujien refleктоimat vastaukset saattoivat pitää sisällään useamman kuin vain yhden motiivin osallistua käsityöpajaan. Kohderyhmän motiivit osallistua työpajaan olivat moninaiset ja keskenään vuorovaikutteiset. Muutama kyselyyn vastannut raportoi käsityötekniikat ja monimateriaalisuuden itsessään merkittävänä motiivina osallistumiselle, mikä tuli esille myös havaintoaineistosta.

“Varoituksen sana, tää [neulahuovutus] on aika koukuttavaa.” - “Tää on oikeesti.”

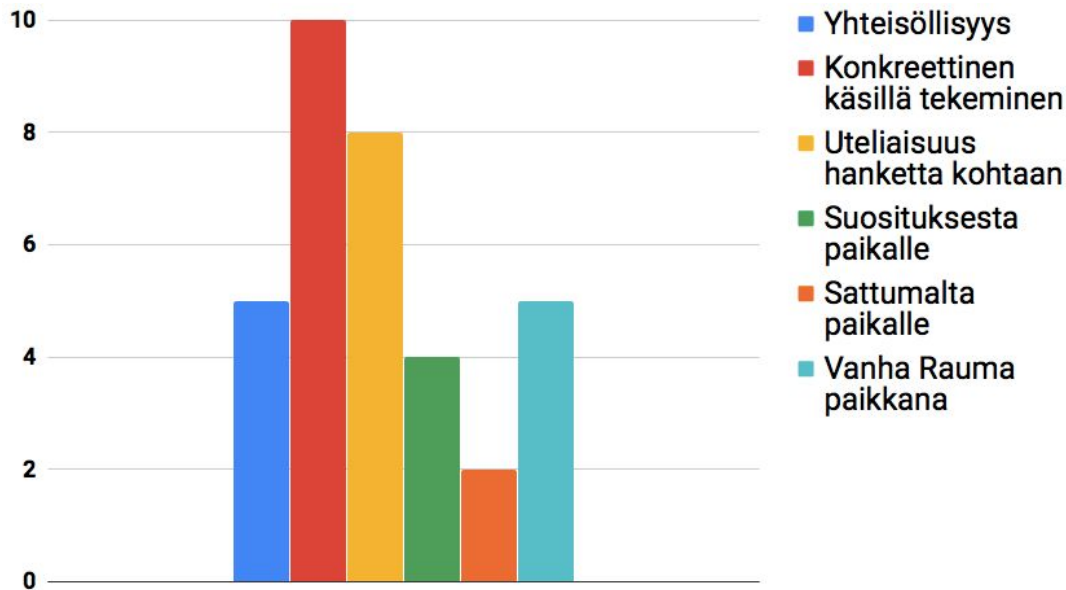
“Mä en oo eläessäni huovuttanut.” - “No nyt ois hyvä aika kokeilla!”

Tehtyjen havaintojen mukaan vierailijat alkuun katselivat ja seurasivat uteliaasti työpajan toimintaa, jonka jälkeen he innostuivat ohjaajien tai toisten osallistujien kehotuksesta tarttumaan monimateriaalisiin käsityötekniikoihin;

“Sitten niitä visioita alkaa tulemaan kun pääsee työn touhuun.”

“Sä ootkin ottanut vähän tommosen vaativamman” - “Joo, mut se lähti pienestä. Mutta on laajentunut koko ajan.” - “Älä nyt koko työtä täytä.” Työpajassa naureskellaan.

“Mekaanisesti hakataan, täähän on terapiaa!”

KUVIO 3. Avoimeen käsityöpajaan osallistumisen motiivit (n=17).

Uteliaisuus hanketta kohtaan

Konkreettisen käsillä tekemisen lisäksi uteliaisuus ja kiinnostus hanketta kohtaan toistui kyselyaineistossa merkittävänä osallistumisen motiivina. Lähes puolet vastaajista raportoivat osallistuneensa työpajaan yleisestä uteliaisuudesta ja kiinnostuksesta yhteisöllistä käsityöpajaa kohtaan. Tämä yleinen uteliaisuus ilmeni kohderyhmän kokemuksissa hyvin moninaisesti. Se saattoi kohdistua intervention tavoitteeseen, käsityöpajan ainutkertaisuuteen ja luovaan yhdessä tekemiseen kuin myös tapahtuman miljööseen. Työpajaa oltiin kuvailtu ja mainostettu eri yhteyksissä tyylillä “Tule jättämään kädenjälkesi yhteisölliseen ja monimateriaaliseen taidekäsityöhön” ja “Nostetaan Vanhan Rauman ainutlaatuisuus esille!”. Vastaajat raportoivat yleistä uteliaisuutta hankkeeseen kuvauksin;

“Uteliaisuus [sai osallistumaan]” (16)

“Kiinnostus hanketta kohtaan” (13)

“Kun järjestetään, on tärkeää osallistua” (8)

“Kivaa osallistua käsityötempauksiin ja vielä tunnelmallisessa ympäristössä” (6)

Yhteisöllisyys

Kohderyhmän vastaajista noin kolmasosa koki sosiaaliset tekijät ja muun muassa yhteisöllisyyden merkittäväksi motiiviksi osallistua käsityöpajaan (kuvio 3). Osallistujat raportoivat tätä muun muassa kuvauksin;

“Pidän yhteisöllisyydestä” (2)

“Sana yhteisötaide [sai osallistumaan]” (10)

“Lastenlasten kanssa askartelutuokio ” (3)

Yhteisöllisyyden houkuttelevuuden lisäksi osallistujia motivoi sosiaalisista tekijöistä ihan vain ajan viettäminen omien läheisten kanssa. Nuoremmille osallistujille vanhemmat tai esimerkiksi isovanhemmat olivat merkittävänä tekijöinä yhteisölliseen käsityöhön osallistumisessa. Useampi työpajaan osallistunut korosti käsityön sosiaalista luonnetta mahdollisuutena olla ja tehdä yhdessä. Myös havaintoaineiston perusteella yhteisöllisyys osallistumisen motiivina oli selkeästi havaittavissa. Eri ikäisille avoin Ikkuna aarteisiin -käsityöpaja kutsui erilaiset yksilöt kohtaamaan yhteisen käsityön ja tekemisen äärellä. Luvussa 6.6 selvitetään tarkemmin, kokiko osallistujat yhteisöllisyyttä ja millä tavalla se ilmeni työpajassa.

Vanha Rauma paikkana

Työpaja pidettiin marraskuisena lauantapäivänä Vanhan Rauman sydämessä, mikä jo itsessään houkutteli paikalle jonkin verran vierailijoita. Tutkimuskyselyyn vastanneista kolmasosa raportoi Vanhan Rauman käsillä tekemisen paikkana ja miljöönsä merkittäväksi tekijäksi osallistua työpajaan. Nämä vastaajat kertoivat Vanhan Rauman kauneudesta ja arvostuksesta ja tämän kautta Vanhan Rauman houkuttelevuudesta paikkana. Tutkimustulosten perusteella voi todeta, että käsityöpajan kontekstina toiminut idyllinen kotimuseo Vanhan Rauman ytimessä oli merkittävä tekijä osallistumiselle.

“Kiinnostus Vanhaan Raumaan - -” (14)

“Kiva osallistua - - ja vielä tunnelmallisessa ympäristössä” (6)

“- - Vanha Rauma rakas miljöön muutenkin” (1)

Suosituksista ja sattumalta paikalle

Vastaajista kaksi raportoi osallistumisen motiiviksi suoranaisen sattuman; “Osuimme sattumalta paikalle”. Tutkimusaineiston perusteella käsityöpajan osallistujista lähes neljäsosa saapui Rauman ulkopuolelta. Ihmisiä saapui muun muassa Satakunnan alueelta, Varsinais-Suomesta ja Itä-Suomesta; “Päivää, vahingossa tultiin tänne Porista”. Neljä vastaajaa kertoi yhdeksi osallistumisen motiiviksi suosituksen. Vastaajat olivat saaneet suosituksia ja osallistumispyyntöjä tutuiltaan ja esimerkiksi kotimuseo Marelasta, jonka piharakennuksessa työpaja järjestettiin.

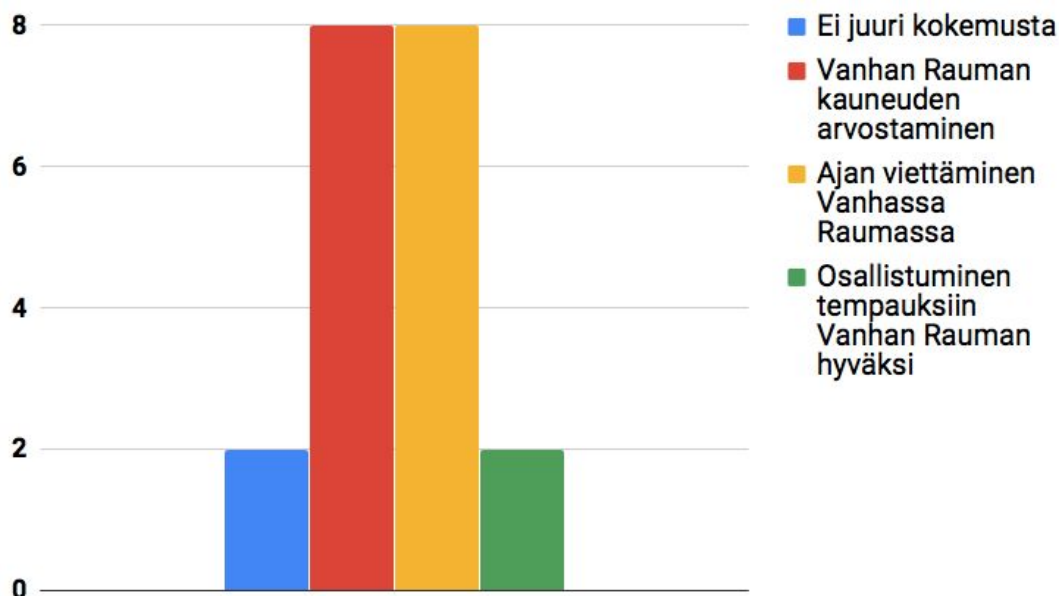
“Museosta suositeltiin” (5)

“Tuttava vinkkasi tapahtumasta - -” (4)

“Tyttö halusi tulla mukaan. Voi olla, että yksin en olisikaan tullut” (1)

6.4 Osallistujien aikaisempi tietämys ja kokemukset Vanhasta Raumasta

Osallistujien tietämystä kulttuuriperintökohde Vanhasta Raumasta selvitettiin kysymällä, tiesikö osallistuja Vanhan Rauman olevan UNESCO:n maailmanperintökohde. Tutkimuskyselyyn vastanneista kaikki paitsi kaksi tiesivät sen ennen työpajaan osallistumista. Vastaajat, jotka eivät tienneet Vanhan Rauman olevan UNESCO:n maailmanperintökohde, asuivat muualla kuin Raumalla. Kävijöiden kokemuksia Vanhasta Raumasta kartoitettiin tarkemmin tiedustelemalla, miten osallistuja oli huomionnut Vanhan Rauman ennen käsityöpajaan osallistumista (kuviot 4).

KUVIO 4. Osallistujien kokemus Vanhasta Raumasta ennen käsityöpajaa (n=14).

Ei aiempaa kokemusta Vanhasta Raumasta

Tutkimuskyselyyn vastanneista muutamalla ei ollut aiempaa kokemusta tai tietämystä Vanhasta Raumasta kulttuuriperintökohteena. Tämä ilmeni aineistosta muun muassa kuvauksin “Ihan uus juttu Vanha Rauma”, “Tämä on ensimmäinen kertani Raumalla” ja “En juuri mitenkään [ole huomionut Vanhaa Raumaa]”. Näin reflektoineet osallistujat olivat saattaneet huomioida Vanhan Rauman ohi kulkiessaan, mutta eivät olleet sen tarkemmin kiinnittäneet siihen huomiota. Lähes kaikilla paitsi ulkopaikkakuntalaisilla työpajaan osallistuneilla oli jonkin tasoista omakohtaista kokemusta ja tietämystä Vanhasta Raumasta kulttuurisena ympäristönä. Yksilöiden kokemukset Vanhasta Raumasta kulttuuriperintökohteena olivat kaiken kaikkiaan hyvin moninaisia. Kohderyhmän aiempi tietämys ja kokemukset vaihtelivat vanhankaupungin olemassaolon toteamisesta aktiiviseen toimijuuteen ja konkreettisiin tekoihin.

Vanhan Rauman kauneuden arvostaminen

Reilu puolet kyselyyn vastanneista raportoi huomioineensa ennen työpajaan osallistumista Vanhan Rauman kauneutta ja myös arvostavansa sitä. Tämä arvostus nousi esille kohderyhmän kuvatessa Vanhaa Raumaa aineistossa termein; *upea, aarre, kruunu, arkkitehtuurinen unelma* ja *rakas miljöö*. Myös ensimmäistä kertaa Vanhassa Raumassa vieraileva ulkopaikkakuntalainen pohti yksityiskohtaisia kuvia katsellessaan; “Toi on joku

portti... Näit on niin paljon, tos on muuten hieno. Tossakin on tollanen ovi...”. Yksi osallistujista totesi, että “Ihmisten tulee ymmärtää, että tällaista aarretta ei saa kaupasta ja sen syntyminen kestää yli 200 vuotta”.

Ajan viettäminen Vanhassa Raumassa

Reilu puolet tutkimuskyselyyn vastanneista kertoi viettävänsä aikaa Vanhassa Raumassa asuen ja oleillen. Näillä osallistujilla oli omakohtaista kokemusta Vanhasta Raumasta kulttuurisena miljööinä. Myös havaintoaineistossa kokemuksellisuus ja tietoisuus Vanhasta Raumasta nousivat esille muun muassa erään paljasjalkaisen raumalaisen toteamuksessa “Mäki oon paljasjalkainen raumalainen ja aina löytää jotain katottavaa”. Kaiken kaikkiaan paikalliset kävijät kertoivat avoimesti viettävänsä aikaa Vanhassa Raumassa kierrellen, kahvitellen ja katsellen taloja. He myös kertoivat vievänsä mielellään vieraitaan “upeaan Vanhaan Raumaan”. Paikalliset osallistujat kuvasivat Vanhan Rauman olevan kotikaupunkinsa kaunis keskipiste, jonka “kauneutta ei aina muista huomata”.

“Asun Vanhassa Raumassa, joten olen osa satojen vuosien ihmisketjua. Talo seisoo vielä senkin jälkeen, kun minä siirryn seuraavaan olomuotoon” (8)

“Vanhassa Raumassa on kiva vanha fiilis. Siellä on kiva kierrellä ja upottaa itsensä arkkitehtuuriseen unelmaan” (7)

Osallisuus Vanhan Rauman kulttuuriperinnön edistämiseen

Kaksi kyselyyn vastannutta osallistujaa kertoi osallistuneensa erilaisiin Vanhaan Raumaan liittyviin tempauksiin ja tapahtumiin, kuten esimerkiksi käsityöprojekteihin, näyttelyihin ja kilpailuihin. Nämä osallistujat olivat jo ennen tutkimuksen käsityöpajaa olleet *toimijoina* Vanhan Rauman ainutlaatuisen kulttuuriperinnön edistämässä;

“Olen osallistunut itsekin kilpailuun monta vuotta sitten, jossa aiheena oli suunnitella tuote aiheella ‘Vanha Rauma’ tuotteessa. Jatkoimme aihetta myöhemmin toisen käsityöläisen kanssa ja pidimme töistä näyttelyn - -” (1)

“Olemme ystävien kanssa tehneet Raumalle tänä vuonna syntymäpäivälahjaksi virkatun

graffitin paikallisen koulun aitaan - -” (2)

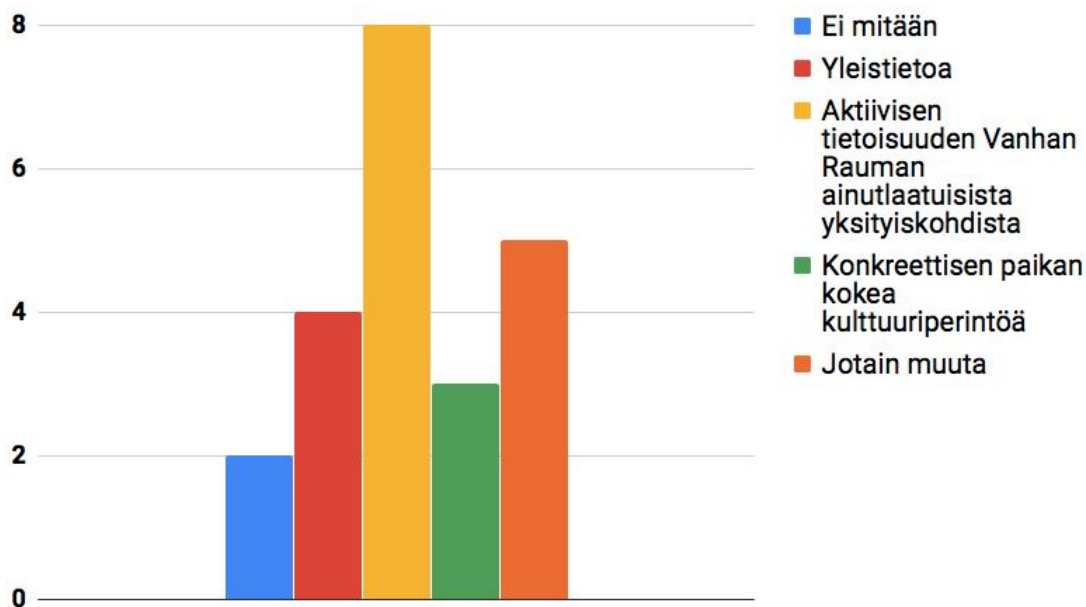
6.5 Osallistujien toiminta työpajassa

Tutkimuksen kohteena oleva yhteisöllinen työpaja toteutettiin monimateriaalisesti. Osallistuja saattoi kokeilla ja toteuttaa työpajassa useampaa kuin yhtä edellä mainituista käsityötekniikoista. Varsinaisten tutkimuskysymysten alustukseksi haluttiin tarkemmin selvittää, mitä eri ikäiset osallistujat todellisuudessa tekivät Ikkuna aarteisiin -käsityöpajassa. Kyselyn 18 vastaajasta kolme vain katseli ja kierteli työpajassa eikä osallistunut yhteisen käsityön tekemiseen. Reilu puolet vastaajista polttopiirsi ja lähes puolet vastajaajista neulahuovutti. Muovailu käsityötekniikkana oli merkittävä erityisesti nuorimmille kävijöille. Tutkijoiden tekemien havaintojen perusteella voi todeta, että käsillä työskentely neulahuovuttaen ja polttopiirtäen näyttivät olevan yhtä innostavia. Nämä kaksi tekniikkaa tarjosivat monelle kävijälle kokemuksia vieraammista käsityötekniikoista. Osallistujien toimintaa työpajassa voidaan kuvailla uteliaaksi, rauhalliseksi mutta eläväiseksi sekä hyväntuuliseksi. Ensimmäiset pajaan saapuneet olivat paikalla jo ennen kymmentä ja tästä alkaen ihmisiä kävi työpajassa tasaisena virtana. Nelituntisen käsityöpajan työskentelyn lomassa kuuluivat muun muassa osallistujien tokaisut; ”Mä en oo eläessäni huovuttanut”, ”Mä en oo koskaan tämmöistä tehnyt” sekä ”Mie en oo koskaan neulahuovuttanu” ja ”En miekään”. Osallistujien toimintaa eri käsityötekniikoiden parissa kuvattiin havaintoaineistossa muun muassa seuraavanlaisesti; ”Tyttö siirtyy huovutuspaikalle venäläisen naisen poistuessa huovutusasteeltä. Tulee tilaa, työskentelijät vaihtuvat”, ”Poika istuu pöydän ääressä keskittyneenä työskentelyyn”, ”Muovaileva lapsi on innoissaan ”tämä on sinistä - - ruotsitalo!”, ”Puheensorina täyttää huoneen” sekä ”Huovutusasteellä työskentelee kolme naista, neulan ääni rapisee tasaisena”.

6.6 Yhteisöllinen käsityöpaja kulttuuriperintötietoisuuden edistäjänä

Ikkuna aarteisiin -käsityöpajan tavoitteena oli osallistujien tietoisuuden edistäminen Vanhasta Raumasta rakennettuna kulttuuriperintönä. Tätä tietoisuuden edistämistä kartoitettiin tiedustelemalla, mitä uutta käsityöpaja tarjosi osallistujalle Vanhasta Raumasta

kulttuuriperintökohteena. Osallistujien raportoimat kokemukset käsityöpajasta olivat moninaisia ja vaihtelevia. Kävijöiden refleктоimat kokemukset työpajasta kulttuuriperintötietoisuuden edistäjänä saattoivat pitää sisällään useamman kuin yhden merkityksen (kuvio 5).

KUVIO 5. Mitä uutta käsityöpaja tarjosi Vanhasta Raumasta kulttuuriperintökohteena (n=16).

Ei mitään uutta kulttuuriperintökohteesta

Kaksi tutkimuskyselyyn vastannutta osallistujaa raportoi suoraan, ettei yhteisöllinen käsityöpaja tarjonnut heille mitään uutta Vanhasta Raumasta kulttuuriperintökohteena. Toisaalta, vaikka toinen näistä vastaajista kirjoitti ettei työpaja tarjonnut hänelle mitään uutta Vanhasta Raumasta, raportoi hän kuitenkin työpajan herätelleen hänen tietoisuuttaan kulttuuriperinnön ainutlaatuisuudesta. Juuri tämä tietoisuuden aktivoiminen oli tutkimuksen työpajan tarkoituksena.

“Anteeksi, ei mitään [uutta]. Mutta hyviä muistutuksia mielenkiintoisista yksityiskohdista.”

(10)

Yleistietoa kulttuuriperintökohteesta

Tutkimuskyselyyn vastanneista neljäsosa raportoi saaneensa työpajan kautta yleistietoa Vanhasta Raumasta. Vastaajat kertoivat saaneensa tietoa esimerkiksi vanhankaupungin historiasta, koosta ja monimuotoisuudesta. Myös havaintoaineiston perusteella osallistujat kertoivat saaneensa vapaasti tutustua työpajassa olleiden tietoiskujen kautta kulttuuriperintökohteen syntyyn ja historiaan liittyviin faktoihin. Tämä ilmeni aineistosta muun muassa kuvauksin;

“Tietoa historiasta” (16)

“Vanhan Rauman laajuus oli yllätys”(14)

“Vanhan Rauman monimuotoisuudesta ja värikyydestä [tietoa]” (3)

Aktiivinen tietoisuus kulttuuriperintökohteen ainutlaatuisuudesta

Puolet tutkimuskyselyyn vastanneista reflektoi käsityöpajan herätelleen aktiivisen tietoisuuden Vanhan Rauman kulttuuriperinnön ainutlaatuisuudesta. Tämä osallistujien raportoima aktiivinen tietoisuus kulttuuriperinnöstä ilmeni esimerkiksi käydyissä keskusteluissa ja palautteissa, joita saatiin vierailijoilta. Yhteisöllistä käsillä tekemistä työpajassa värittivät keskustelut muun muassa Vanhan Rauman yksityiskohdista, kauneudesta sekä yksilöiden omista kokemuksista suhteessa tähän kulttuuriseen paikkaan ja perimään; “Toi on joku portti... Näit on niin paljon, tos on muuten hieno. Tossakin on tollanen ovi... Mikä?”. Suurin osa osallistujista raportoi, että käsityöpajan kautta he saivat huomata tietoisemmin ja uudella tavalla Vanhan Rauman monimuotoisuutta ja ainutkertaista puukaupunginosan yksityiskohtaisuutta. Työpaja auttoi osallistujaa näkemään kulttuuriperintökohteen *kauniita yksityiskohtia* ja ainutlaatuisuutta, joka oli saattanut jäädä tottumuksen varjoon.

“Tarjosi hienoja yksityiskohtia. Vaikka Vanhassa Raumassa on tultu käytyä monta kertaa niin harvemmin tulee kuitenkaan aivan pysähdyttyä ja ihailtua kuinka hienoja kaikki rakennukset yms oikeastaan ovat” (7)

“Kuvissa huomioin taas uusia yksityiskohtia rakennuksista” (2)

“Uutta ajattelutapaa” (8)

Konkreettinen paikka kokea kulttuuriperintö

Tutkimuksen aineistonkeruu järjestettiin autenttiossa ympäristössä Vanhan Rauman sydämessä, kotimuseo Marelassa. Tutkimuskyselyn 16 vastaajasta kolme raportoi käsityöpajan tarjonnan heille konkreettisen miljöö kokea rakennettua kulttuuriperintöä. Osallistujien raportoima tunnelmallinen miljöö jo itsessään herätteli kävijöiden mielenkiintoa ja tietoisuutta vanhankaupungin ainutkertaisuudesta. Toisaalta, yksi kävijöistä totesi työpajan tarjonnan hänelle Vanhasta Raumasta ihan vain “käynnin piharakennuksessa”. Ilmapiiri käsityöpajassa pyrittiin luomaan rauhalliseksi, kutsuvaksi ja innostavaksi. Tällä haluttiin omalta osaltaan nostaa kulttuuriperintökohde esiin ja tukea kävijöiden kokemuksia siellä olemisesta. Tämä ilmeni havaintoaineistosta muun muassa kuvailuin; *innostaa, rohkaista, hauskaa keskustelua ja yhteistä naurua, tiivis ja rauhallinen tunnelma, raivokas ruksutus ja huone hiljenee työskentelyyn*. Kyselyaineistosta tämä konkreettisen paikan merkitys nousi esille muun muassa kuvauksin;

“Tunnelmallisen miljöö” (13)

“Yhteisöllistä käsityön tekemistä perintökohteessa monen ikäisille” (6)

Jotain muuta; rauhoittuminen ja uudet käsityötekniikat

Tutkimuskyselyyn vastanneista reilu kolmasosa reflektoi käsityöpajan tarjonnan jotain muuta, kuin suoranaisesti uutta Vanhasta Raumasta kulttuuriperintökohteena. Osallistujat raportoivat, että käsityöpaja tarjosi muun muassa mahdollisuuden rauhoittua ja purkaa stressiä sekä tilaisuuden kokeilla uusia käsityötekniikoita. Yhteisöllisen käsityöpajan merkitys nähtiin kyselyaineiston perusteella myös ilmaisullisissa ja psyykkisissä tekijöissä, kuten ajatusten saamisessa muualle ja käsityön rentouttavassa vaikutuksessa. Käsitöiden tekemistä yhteisöllisesti osallistujat kuvasivat vastausten kautta seuraavanlaisin kuvauksin;

“Työpaja vapautti paljon stressiä ja toi mielenrauhaa. Täytyy uudemmankin kerran huovuttaa.” (15)

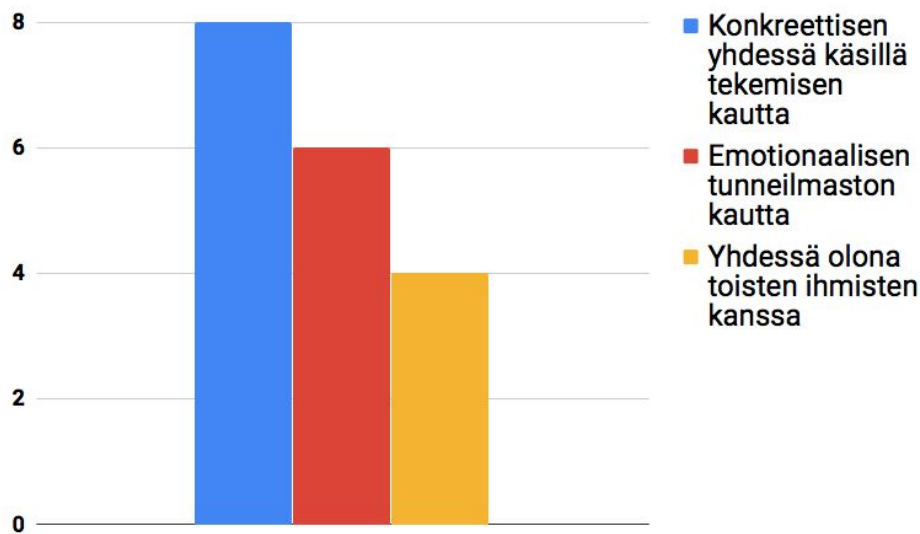
“ Kokeilin uusia käsityötekniikoita” (1)

“Mahdollisuuden hiljentyä hektisessä arjessa koulutöiden keskellä.” (4)

Käsityöpajan tarjoama rauhoittuminen ja mahdollisuus itseilmaisuun ilmenevät myös havaintoaineistosta muun muassa seuraavanlaisesti; “tekee todella hartaasti ja antaumuksella kuviotaan ja sen valmistuttua etsii uuden kuvan ja lähtee toteuttamaan sitä kunnianhimoisesti”, “huone on hiljainen” sekä “just se ettei malta lopettaa, huokaa nuori nainen pöydän äärestä”.

6.7 Käsityöpaja yhteisöllisyyden edistäjänä

Ikkuna aarteisiin -käsityöpajan tavoitteena oli kulttuuriperintötietoisuuden edistämisen lisäksi kollektiivisuuden kokemuksen lisääminen. Kulttuuriperinnön elävöittämiseen haluttiin yhteisöllisen käsityöteoksen avulla osallistaa mahdollisimman laajasti eri ikäisiä ja erilaisia yksilöitä. Yhteisöllisellä käsityöteoksella konkretisoitiin kollektiivinen vastuu kulttuuriperinnöstä huolehtimisesta. Kyselyaineiston perusteella kaikki osallistuneet raportoivat kokeneensa yhteisöllisyyttä. Osallistujien kokemukset työpajasta yhteisöllisyyden edistäjänä saattoivat sisältää useampia merkityksiä (kuvio 6). Käsityöpaja ja yhteinen käsityöllinen tavoite mahdollisti eri sukupolvien ja sukupuolten kohtaamisen, kun eri lähtökohdista tulevat ihmiset työskentelivät konkreettisesti hetken saman pinnan äärellä.

KUVIO 6. Yhteisöllisyyden ilmeneminen käsityöpajassa (n=15).

Yhteisöllisyyttä konkreettisen käsillä tekemisen kautta

Yli puolet tutkimuskyselyyn vastanneista koki yhteisöllisyyttä konkreettisen käsillä tekemisen kautta. Kohderyhmän kokemuksissa toistui yhdessä tekemisen mielekkyys monella tasolla. Yksi yhteisöllinen lopputulos ja työskentely *saman pinnan äärellä samanaikaisesti* sai kävijät kokemaan yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta yhteiseen kulttuuriperintöön vaikuttamisesta (kuva 24). Osallistujia motivoi selkeästi tieto siitä, että yhdessä toteutettu käsityöteos laitetaan esille kaupunkilaisille keskeiseen paikkaan. Julkiseen paikkaan esille laitettun teoksen haluttiin jatkavan paikallisten ja kaupungissa vierailevien kulttuuriperintötietoisuuden aktivoimista. Tutkimuskyselyyn vastanneet kuvasivat kokemuksiaan yhteisöllisyyden rakentumisesta seuraavanlaisin kuvauksin;

“Kaikki tekivät ns. samaa työtä.” (9)

“Saimme tehdä yhdessä Raumaan liittyvää taidetta. Yhteisöllisyyttä parhaimmillaan mielestäni.” (2)

“Eri sukupolvet ja sukupuolet kokoontuneet yhdessä tekemään - - asia yhdisti meitä tämän hetken” (4)

Yhteisöllisyyden kokeminen konkreettisen käsillä tekemisen kautta tuli esiin myös tutkijoiden tekemien havaintojen perusteella muun muassa seuraavanlaisesti;

Isämies istuu huoneen nurkkaan, baskerinainen innostaa häntä kokeilemaan kolvausta. "No jos mä kokeilen." Isämiestä ei tarvitse kauaa innostaa, hän siirtyy kolvauspaikalle.

Nainen tulee kuvan kanssa istumaan rauhassa kolvaavan pojan viereen... jotain höpöttelee siinä hänelle ja kommentoi tarkkaa työtä.

Mies tokaisee neulahuovuttaessaan vanhemmalle naiselle; "Varoituksen sana, tää on aika koukuttavaa" johon nainen vastaa; "Tää on oikeesti".

KUVA 24. Käsitöiden äärellä yhteisöllisesti vauvasta vaariin.

Yhteisöllisyyttä emotionaalisen tunneilmaston kautta

Melkein puolet tutkimuskyselyyn vastanneista kertoi yhteisöllisyyden kokemuksensa rakentuneen pajassa vallinneen emotionaalisen tunneilmaston kautta. Osallistujat kokivat, että käsityöpajassa ihmiset rentoutuivat ja alkoivat keskustelemaan. Kohderyhmän mukaan

tunnelma oli kaiken kaikkiaan vastavuoroinen, lämmin ja miellyttävä. He kokivat saaneensa tukea työskentelyynsä sekä mahdollisuuden jakaa kokemustaan kulttuuriperinnön työstämisestä monimateriaalisesti; “Oli mukava keskustella ja kuulla kommentteja niin pajan järjestäjiltä kuin osallistujilta omasta työstä” ja “Istuimme saman pöydän äärellä, kuin jonkun tutun keittiön pöydän ääressä”. Ohjaajien vaikutus käsityöpajan ilmapiiriin oli merkittävä, sillä kyse oli kertaluonteisesta avoimesta interventiosta. Ohjaajien toimintaa kuvattiin useassa kohtaa havaintoaineistossa termein; *ohjata, kysellä, kannustaa, kehua, rohkaista, ottaa tilaa ja tilannetta haltuun sekä ottaa kontaktia*. Yhteisöllisyyden kokeminen työpajan emotionaalisen tunneilmaston kautta ilmeni kyselyvastauksissa seuraavanlaisesti;

“Tunnelma oli lupsakkaa ja rohkaisevaa” (5)

“Miellyttävä ja mukava tunnelma tilassa” (1)

“Ystävällisyys ja se että kaikki osallistuivat” (9)

Yhteisöllisyyttä toisten kanssa yhdessäolosta

Tutkimuskyselyyn vastanneista noin kolmasosa kertoi kokeneensa yhteisöllisyyttä ihan vain toisten työpajalaisten yhdessäolon ja vuorovaikutuksen kautta. Tämä sisälsi työpajassa olleiden kesken sekä sanallista että sanatonta viestintää yhteisymmärryksen luomiseksi ja yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tutkijoiden tekemien havaintojen mukaan osallistujat kohtasivat toisensa avoimesti antaen tilaa jokaisen omalle tekemiselle ja näkemykselle. Ohjaajat pyrkivät luomaan työpajan ilmapiiristä tasavertaisen, jossa jokaisen yksilön osallistuminen nähtiin arvokkaana. Erilaiset ihmiset saivat tutustua ja jutella toistensa kanssa *saman pinnan äärellä*. Tämä tuli selkeästi esille aineistosta esimerkiksi seuraavien havaintojen kautta; *hauskaa keskustelua, yhteistä naurua, lempeää moralisointi, vitsailua sekä keskustelu menee vähän diipiksi*. Yhteisöllisyyden kokeminen toisten osallistujien läsnäolosta, vuorovaikutuksesta ja yhdessä olostani ilmeni kyselyvastauksissa seuraavanlaisin kuvauksin;

“Kyllä [koin], näin naapureitani ja myös ihmisiä, joita en ollut koskaan tavannut.” (8)

“Kyllä [koin], ihmiset tulivat katselemaan toisten töitä ja juttelivat vapaasti.” (7)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

7.1 Tutkimuksen merkitys

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää eri ikäisten osallistujien subjektiivisia kokemuksia Vanhassa Raumassa järjestetystä avoimesta ja monimateriaalisesta käsityöpajasta. Tarkemmin haluttiin tutkia yhteisöllisen käsityön mahdollisuuksia edistää kulttuuriperintökasvatusta ja osallistujien yhteisöllisyyden kokemusta. Tutkimustehtävään vastattiin teoreettisen viitekehysmallin (kuviot 1) rajaamien käsitteiden sekä kerätyn tutkimusaineiston pohjalta. Ikkuna aarteisiin -intervention tavoitteena oli lisätä sekä työpajaan osallistuneiden tietoisuutta että teoksen esille laiton myötä käsityöhön tutustuvien tietoisuutta kulttuurisesta perinnöstä. Kulttuuriperintötietoisuuden lisäämisellä pyrittiin vahvistamaan yksilön ymmärrystä itsestään arvokkaana ja kyvykkäänä kulttuurisena toimijana; kulttuurisen perinnön ylläpitäjänä ja edistäjänä. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että tavoitteellisesti suunniteltu ja toteutettu avoin käsityöpaja soveltuu kulttuuriperintökasvatukseen ja yhteisöllisyyden toteuttamiseen tarkoituksenmukaisesti ja yksilöä innostavasti. Monimateriaalisuus ja monipuoliset käsityötekniikat pedagogisina ja menetelmällisinä ratkaisuin mahdollistavat sen, että tekemistä työpajassa ja kulttuurisen perinnön parissa on kaikenikäisille sukupuolesta riippumatta. Avoin käsityöpaja toimii erilaisten yksilöiden ja kulttuurisen perinnön kohtaamisen paikkana. Tutkimuksen merkitys voidaan nähdä myös perinteisten käsityötekniikoiden arvon ja merkityksen esiin nostamisessa. Pitkälle kehittyneessä yhteiskunnassa, jossa käsityö etsii asemaansa elektroniikan, robotiikan ja kehittyvien teknologioiden keskellä, on perinteisillä ja yhteisöllisyyttä korostavilla käsityömenetelmillä oma tärkeä tehtävänsä esimerkiksi juuri kulttuuriperinnön ylläpitämisessä ja edistämässä.

Käsityöpajan kulttuuriperintökasvatusta ja yhteisöllisyyttä edistävät mahdollisuudet

Kohderyhmän kokemuksissa käsityöpajan kulttuuriperintötietoisuutta ja yhteisöllisyyttä edistävät mahdollisuudet näyttäytyvät yksilöllisinä ja monitasoisina, osallistujien kokemuksista voi havaita myös selkeää yhdenmukaisuutta ja keskinäistä vuorovaikutteisuutta. Yhteisöllisen ja monimateriaalisen käsityöpajan keinot kulttuuriperintökasvatukseen ovat

erityiset suhteessa esimerkiksi muihin taito- ja taideaineisiin. Eri ikäisten osallistujien kokemuksissa korostuvat konkreettinen käsillä tekeminen yhdessä, työpajan emotionaalinen tunneilmasto sekä näiden kautta aktiivisen tietoisuuden herääminen kulttuuriperintökohteen ainutlaatuisuudesta ja yksityiskohtaisesta kauneudesta. Nämä käsityöpajaan osallistuneiden refleктоimat kokemukset kumpuavat moniaistillisesti yksilöiden omasta elämäkokonaisuudesta; heidän arvomaailmastaan, elämänsä historiastaan sekä koetusta vuorovaikutuksellisuudesta Ikkuna aarteisiin -käsityöpajassa (Kouhia 2011, 31).

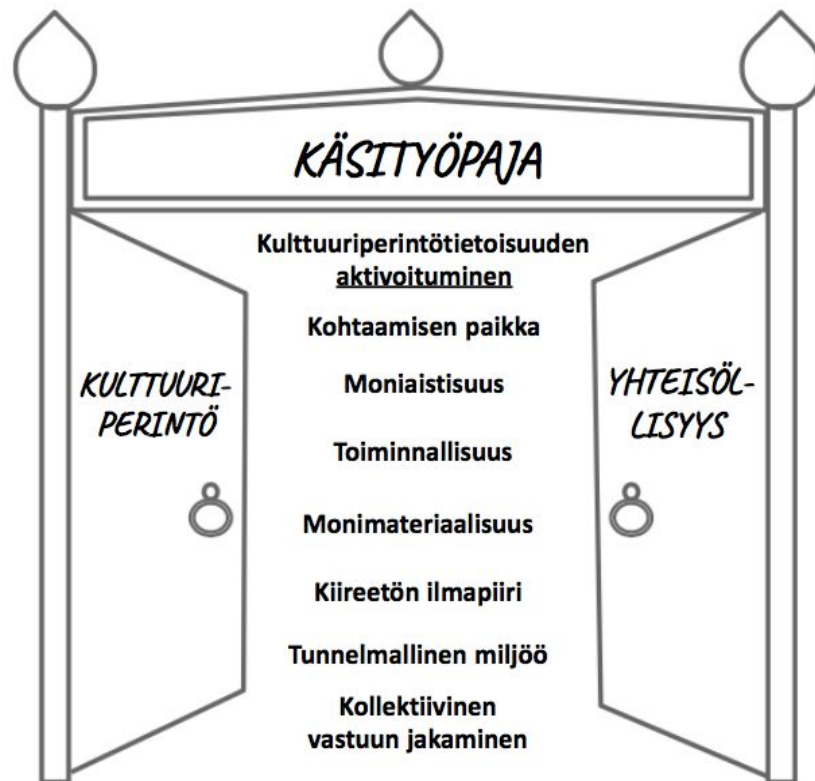
Paikalliset osallistujat kokivat tullessaan ikään kuin sokeiksi oman elinympäristönsä yksityiskohtaiselle kauneudelle, vaikka arvostus kulttuurista kohdetta kohtaan tunnustettiin avoimesti. Vaikka paikalliset osallistujat viettävät aikaa Vanhassa Raumassa liikkuen ja oleillen, eivät he kovin tietoisesti huomioi tämän kulttuurisesti omalaatuisen paikan koristeellisuutta ja arkkitehtuurista ainutlaatuisuutta. Osallistujien työstäessä käsin ja konkreettisesti materiaalien kautta tätä kulttuurista rikkautta ja sen yksityiskohtia, mahdollistui moniaistillinen ja vuorovaikutuksellinen kohtaaminen *aineellisen maailman*, tässä tapauksessa rakennetun kulttuuriperinnön kanssa (Kojonkoski-Rännäli 2014).

Käsityö itsessään on kulttuuriperintöä ja myös keino välittää sitä. Tutkimus osoitti, että käsityöpajan ainutlaatuisuus kulttuuriperintötietoisuuden edistäjänä perustuu muun muassa sen *yhteisölliseen* luonteeseen, *monimateriaalisuuteen*, *toiminnallisuuteen* ja *konkreettiseen tekemiseen*, *moniaistisuuteen*, mielekkääseen *miljööseen* ja *kiireettömään ilmapiiriin*, *kohtaamiseen* yli sukupolvien ja sukupuolirajojen sekä *vastuun jakamiseen* yhteisellä käsityöllisellä tavoitteella, joka johdetaan kohteena olevasta kulttuuriperinnöstä (luvut 6.6 ja 6.7). Näillä yhteisöllisen käsityön omalaatuisilla keinoilla voidaan osallistaa yksilöt kulttuurisen perinnön vaalimiseen ja aktivoida heidän kulttuuriperintötietoisuutta (kuvio 7).

Tämä tutkimus vahvisti näkemystä siitä, että käsityöllä on tärkeä tehtävä inhimillisten arvojen ylläpitäjänä hektisessä ja pitkälle teknologisoituneessa yhteiskunnassa. Konkreettinen käsillä tekeminen tuo tasapainoa dynaamiseen nykymaailmaan. Yhdessä käsillä tekemisellä voidaan rikastuttaa yksilöiden inhimillistä ja sosiaalista pääomaa sekä kokemusten kautta vahvistuvaa kulttuurikompetenssia (asenteet, tietoisuus, tietämys ja taidot). (Ihatsu 2004, 9.) Kulttuurikompetenssin vahvistuminen tukee yksilön itsetuntoa, suvaitsevaisuutta ja

ymmärrystä kulttuurien moninaisuudesta, mikä pohjaa kykyyn toimia kulttuurisen perinnön ylläpitäjänä ja edistäjänä. Suomen strategisessa hallitusohjelmassa (2016) nämä taidot nähdään jopa lähteenä maan tuottavuuden elvyttämiseen (Kouhia 2016, 2). Kaikenikäisille avoimen käsityöpajan kulttuuriperintökasvatusta ja yhteisöllisyyden kokemusta edistävät mahdollisuudet ovat toisiinsa vuorovaikutteisessa yhteydessä muun muassa, jaetun vastuun, osallisuuden sekä toimintaan sitoutumisen kautta (luku 6.7).

Toteutuakseen tarkoituksenmukaisesti vaatii kaikenikäisille avoin ja monimateriaalinen käsityöpaja järjestävän tahon sekä jonkinlaisen rahoituksen, jolla kattaa tarvike- ja materiaalikustannukset. Ollakseen kulttuuriperintötietoisuutta ja yhteisöllisyyttä edistävä, tulee käsityöpaja suunnitella ja toteuttaa eri yhteistyötahojen kanssa tavoitteellisesti ja eri ikäisiä osallistujia innostavaksi. Tällä tutkimuksella halutaan antaa valmiuksia tähän haasteeseen. Jotta vastuu kulttuuriperinnön ylläpitämisestä ja edistämisestä ei jäisi vain valveutuneimpien yhteisön jäsenten oikeudeksi ja velvollisuudeksi, kulttuuriperintökasvatusta voitaisiin toteuttaa systemaattisemmin esimerkiksi juuri käsityöpajamuotoisesti sekä yhteistyössä perusopetuksen ja vapaan sivistystyön kanssa. Tällöin myös valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman (2014) perusteiden korostama ilmiölähtöisyys, toiminnallinen oppiminen, monipuolinen oppimisympäristöjen käyttö sekä yhteistyö eri tahojen kanssa toteutuisivat. Tutkimustulosten mukaisesti kulttuurikasvatuksen toteuttaminen käsityöpajan kautta mahdollistaa yksilön innostamisen, moniaistisuuden ja elämyksellisyyden, jotka ovat edellytyksiä uuden oppimiselle.

KUVIO 7. Käsityöpajan kulttuuriperintökasvatusta ja yhteisöllisyyttä edistävät mahdollisuudet.

Yhteisöllisyys

Käsityöpajan ainutlaatuisuus kulttuurikasvatuksessa perustuu sen yhteisölliseen luonteeseen. Yhdessä käsillä tekeminen mahdollistaa tunteen kollektiivisesta vastuusta ylläpitää ja edistää yhteistä kulttuurista perintöä. Yhteisöllisen käsityön merkitys yksilölle ja yhteisölle nähdään aikaisempien tutkimusten suuntaisesti käsityön rentouttavassa vaikutuksessa (rauhottuminen ja stressin purkaminen), sosiaalisissa tekijöissä (yhteisöllisyys ja ajan viettäminen läheisten ja toisten ihmisten kanssa) sekä uuden oppimisessa (uudet käsityötekniikat ja tiedot kulttuuriperintökohteesta) (Genoe & Liechty 2017, 96 - 101). Yhteisöllisyyden kokemuksen nähdään Kouhian (2015, 17) tutkimuksessa rakentuvan käsityöryhmässä 1) *aktiivisen osallistumisen*, 2) *sosiaalisen vuorovaikutuksen*, 3) *vastavuoroisen toimijuuden* ja 4) *jaetun vastuun* kautta. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella yhteisöllisyys käsityöpajassa rakentuu 1) *konkreettisen käsillä tekemisen*, 2) *emotionaalisen tunneilmaston* sekä 3) *erilaisten yksilöiden yhdessäolon* pohjalta. Tämän tutkimuksen tulokset yhteisöllisyyden rakentumisesta voidaan todeta olevan Kouhian (2015, 17) tutkimuksen kanssa samansuuntaisia. Konkreettinen käsillä tekeminen viittaa tässä tutkimuksessa Kouhian (2015, 13 - 17) tutkimuksessa esiin tulleeseen aktiiviseen

osallistumiseen kun taas työpajassa vallinnut emotionaalinen tunneilmasto viittaa sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja osallistujien keskinäiseen toimijuuteen. Jaettua vastuuta voidaan yhteisöllisessä käsityöpajassa toteuttaa yhteisen käsityöllisen tavoitteen kautta, esimerkiksi yhden yhteisen ja monimateriaalisen käsityöteoksen kautta.

Toiminnallisuus monimateriaalisesti ja moniaistisuus

Käsityöpaja mahdollistaa osallistujien aktivoimisen toiminnallisesti eli visuaalisesti ja auditivisesti sekä liikeaistin (kinesteettisyys) ja kosketusaistin (taktiisuus) kautta. Käsillä tekeminen mahdollistaa moniaistillisen kokemuksellisuuden, mikä tekee oppimisesta innostavaa ja auttaa ymmärtämään ilmiötä, tässä tapauksessa kulttuurista perintöä paremmin. (Keskitalo, Aerila & Rönkkö, 2016, 202 - 204) Käsityöpajan ainutlaatuisuus kulttuurikasvattajana toteutuu myös monimateriaalisuuden kautta. Työpajan käsityötekniikoiden ja materiaalien monipuolisuus mahdollistavat sen, että eri ikäiset ja erilaiset yksilöt pystyvät motivoitumaan ja sitoutumaan yhteiseen käsityölliseen tavoitteeseen. Tämä on yhteydessä myös osallistujien kokemaan yhteisöllisyyteen. Tutkimus vahvistaa havaintoa siitä, että yksilön tunne osallisuudesta ja sen kautta yhteisöllisyydestä edellyttää erilaisten sosiaalisten ja pedagogisten tekijöiden huomioimista (Kouhia 2015, 12 - 17). Käsityökasvatukseen pohjautuvassa työpajassa pedagogiset ja sosiaaliset ratkaisut voidaan toteuttaa muun muassa edellä mainitun monimateriaalisuuden, käytettyjen käsityötekniikoiden monipuolisuuden sekä työpajan miljöön ja sinne luodun ilmapiirin kautta.

Merkityksellisenä käsillä tekemisessä nähdään se, että konkreettisen luovan tekemisen kautta yksilö saa jättää oman persoonallisen kädenjälkensä ja näkemyksensä yhteisestä kulttuurisesta aarteesta. Konkreettisen käsillä tekemisen nähdään voimistavan yksilön käsitystä siitä, että hän voi konkreettisesti tehdä jotain yhteisen hyvän eteen. Kulttuurinen perintö saa voimansa yhteisöstä, sillä yhteisöt itse määrittävät tuon perinnön arvon (Siivonen 2014, 3 - 4). Jos yksilöt ja yhteisöt eivät tunnista monella tavalla ihmisen arjessa läsnä olevan kulttuurisen perinnön merkitystä, niin mitä kaikelle aineettomalle ja aineelliselle rikkaudelle käy? Tässä valossa tarkasteltuna voidaan myöntää avoimen ja eri ikäisiä osallistavan käsityöpajan merkitys kulttuurikasvattajana.

“Ihmisten tulee ymmärtää, että tällaista aarretta ei saa kaupasta
ja sen syntyminen kestää yli 200 vuotta”

Tunnelmallinen miljöö ja kiireetön ilmapiiri

Käsillä tekemisen kontekstilla eli käsityöpajan miljööllä mahdollistetaan tekemisen mielekkyys ja osallistujan sitoutuminen toimintaan (Kojonkoski-Rännäli 2009). Työpajan miljööksi voidaan valikoida ja luoda hyvin monenlainen paikka, riippuen muun muassa työpajan tavoitteesta ja kohderyhmästä. Käsityöpajan yhdeksi merkittävimmäksi tekijäksi kulttuurisen osaamisen edistämässä nousee rauhoittuminen konkreettisen käsillä työstämisen ääreen. Intiimin ja tunnelmallisen työpajan luoma kiireettömyyden ja tasavertaisuuden ilmapiiri mahdollistaa osallistujien omien kokemusten reflektoinnin ja kulttuuriperintötietoisuuden aktivoitumisen. Käsityöpajan ohjaajien sensitiivisyys ja tapa toimia rohkaisijoina, kannustajina sekä tilan ja tilanteen vastuullisina haltuunottajina korostuvat työpajan ilmapiirin luomisessa. Kouhian (2015, 17 - 18) tutkimukseen pohjaten voidaan todeta, että yksilön tunne yhteisöllisyydestä on kertaluontoisessa käsityöpajassa riippuvainen toiminnan osallistavuudesta, valituista työtavoista sekä ohjaajan ja osallistujan onnistuneesta suhteesta.

Kohtaamisen paikka yli sukupolvien ja sukupuolirajojen

Kansallisen Kulttuuriperintövuoden 2018 tavoitteiden mukaisesti tutkimuksen työpaja loi kulttuuriperintökohteesta kohtaamisen paikan. Saatujen tulosten mukaan yhteisöllinen käsityöpaja koetaan niin kulttuuriperinnön kuin myös erilaisten yksilöiden kohtaamisen paikkana. Työpajassa yksilöt kohtaavat yli sukupolvi- ja sukupuolirajojen. Yhdessä käsillä tekeminen monimateriaalisesti mahdollistaa tämän mielekkäästi ja erilaisia yksilöitä innostavasti. *Saman pinnan äärellä työskentely* antaa tilaa kävijöiden välittömälle vuorovaikutukselle ja kokemusten jakamiselle. Käsillä tehden osallistuja saa kohdata kulttuuriperinnön, kuten tässä tutkimuksessa Vanhan Rauman ainutlaatuisen yksityiskohtaisuuden. Yhteisöllinen työpaja mahdollistaa kulttuurisen perinnön esiin tuomisen kanssakäymisen välineenä ja sosiaalisena voimavarana osallistaen yksilön tätä kautta kulttuuriperinnön edistämiseen. Käsityöpajalla saatiin myös parannettua rakennetun kulttuuriperinnön saavutettavuutta ja saatavuutta, mikä saa yksilöt pohtimaan sen merkitystä. (Museovirasto 2018.)

Avoin käsityöpaja koettiin helposti lähestyttäväksi ja kävijät toivoivat jatkoa tällaiselle *matalan kynnyksen tapahtumalle*. Työpajan ajankohtana oli loppusyksy, minkä voidaan olettaa vaikuttavan omalta osaltaan ihmisten osallistumisaktiivisuuteen. Vertailukohtana voisi olla esimerkiksi kesäaika ja *Pitsiviikko* (Kaupunkifestivaali Raumalla, järjestetty 48 kertaa), mikä varmasti vaikuttaa ihmisten liikkuvuuteen ja osallistujien määrään. On tärkeä ymmärtää, ettei Vanhan Rauman arkkitehtuurinen ainutlaatuisuus ja arvokkuus katoa syksyn harmauden ja pimeyden myötä. Tästä kauneudesta on yhdessä pidettävä huolta (Lehto 2013, 76; Suomen YK-Liitto 2018).

Kollektiivinen vastuun jakaminen

Kulttuuriperinnöstä huolehtiminen kaikessa moninaisuudessaan on sekä oikeus että velvollisuus. Yhteisölliseen käsityöpajamuotoiseen interventioon osallistuminen saa yksilöt pohtimaan tietoisemmin paikallisen ja rakennetun kulttuuriperinnön arkkitehtuurista ainutlaatuisuutta ja yksityiskohtaisuutta - sekä velvollisuutta sen huolehtimisesta. Tässä tutkimuksessa yhteisöllinen käsillä tekeminen keskittyi Vanhan Rauman puutalojen yksityiskohtiin ja niiden moninaisuuteen. Yhteisen käsityöteoksen kohteeksi voisi valikoitua myös mikä vain muu tuon rakennetun kulttuuriperinnön ilmiöistä. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta avoimen yhteisöllisen käsityöpajan merkitykseksi sen mahdollisuus saada osallistuja kokemaan itsensä kykeneväiseksi ja arvokkaaksi kulttuuriseksi toimijaksi. Käsityöpajan moniaistillisuuteen ja kokemuksellisuuteen pohjautuvilla työtavoilla mahdollistetaan elämyksellisyys ja tätä kautta vaikutus yksilön kulttuuriseen tietoisuuteen, tietämykseen, asenteisiin ja arvoihin. Voidaan todeta, että yhteisöllisen käsityöpajan kautta lisääntyneen tietoisuuden myötä vaikutetaan yksilön kykyyn olla toimijana kulttuuriperinnön ylläpitämisessä ja edistämässä. Yksilön kulttuurisen identiteetin eheyden kannalta on tärkeää, että hän tuntee itsensä osaksi sukupolvilta toiselle siirtyvän kulttuuriperinnön jatkumoa (Ihatsu 2004, 9; Siivonen 2014, 3 - 4). Kulttuuri kuuluu kaikille ja elää kollektiivisesti jokaisessa. Jotta aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön monimuotoisuus säilyisi sukupolvelta toiselle, on ymmärrettävä sekä oikeus että velvollisuus tämän kulttuurisen aarteen vaalimisessa ja edistämässä. Juuri tämän ymmärryksen luomiseen yhteisöllinen käsityöpaja on luonteeltaan ainutlaatuinen ja keinoiltaan tarkoituksenmukainen (kuvio 7).

“Olen osa satojen vuosien ihmisketjua.

Talo seisoo vielä senkin jälkeen, kun minä siirryn seuraavaan olomuotoon.”

Yhteisöllisen käsityön voidaan ajatella vahvistavan yksilön ymmärrystä siitä, että kulttuuriperinnön vaaliminen on kollektiivinen velvollisuus. Jokainen voi omalla persoonallisella tavallaan kantaa kortensa kekoon; pienistä teoista ja yksityiskohdista rakentuu suuri kokonaisuus. Yksilöiden vahvistunut toimijuus ja kulttuurikompetenssi voitaisiin nähdä ilmenevän entisestään lujittuneena kulttuuriperinnön arvostuksena, ympäristötietoisena ja -ystävällisenä käyttäytymisenä, myönteisenä asenteena kulttuurien erityispiirteitä kohtaan sekä esimerkiksi tietoisuuden ja tietämyksen jakamisena toisille ihmisille. Yksilön on varmasti helpompi osallistua vastaaviin interventioihin uudestaan ja tätä kautta edelleen kehittää kulttuurista kompetenssiaan.

“Tämän tyyppiselle toiminnalle toivon jatkoa”

“Kyllä me joskus uudelleenkin tullaan, jos vain tällainen järjestetään”

7.2 Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelua

Tutkimuksen eettisyydestä

Eettisen tarkastelun on katettava koko tutkimusprosessi tutkimusasetelman muodostamisesta tutkimuksen toteuttamiseen ja siitä raportoimiseen. *Eettinen sitoutuneisuus* onkin yksi hyvän tutkimuksen ominaispiirteistä. *Eettisesti kestävä* tutkimus kunnioittaa kohderyhmän oikeuksia ja ihmisarvoa. Tähän liittyy tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus, joka varmistettiin muun muassa asiallisen tiedottamisen kautta. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 127.) Aineistonkeruu toteutettiin monimenetelmäisesti laadullisella kyselylomakkeella ja havainnoinnilla. Näistä mainittiin työpajan kävijöille sekä sanallisesti että virallisella tutkimustiedotteella (liite 1). Jotta yksilö pystyi päättämään osallistumisestaan tutkimuskyselyyn, tuli meidän kertoa heidän ikätasonsa mukaisesti ja tarpeeksi tarkasti siitä, millaiseen tarkoitukseen tieto kerätään. Yksilön osallistuessa työpajaan hän hyväksyi samalla sen, että työpajan toiminnasta kerätään havaintoaineistoa. Toisaalta voidaan pohtia, toteutuiko tällä tavalla osallistujan täydellinen vapaaehtoisuus havaintomateriaalin keräämisestä. Tutkijoiden on huomioitava se, että tieto

tutkimuksen toteuttamisesta on jollakin tavalla saattanut vaikuttaa osallistujien toimintaan työpajassa. Tämä taas vaikuttaa omalta osaltaan esimerkiksi toiminnasta tehtyihin havaintoihin. Tutkimuksesta tiedottaessa korostettiin yksittäisten kohderyhmäläisten tunnistamattomuutta lopullisessa tutkimusraportissa. Osallistuva havainnointi toteutettiin niin, ettei se aiheuttanut minkäänlaista haittaa tutkittaville; keräsimme havainnot sensitiivisesti ja luottamuksellisesti. Meidän tuli tutkijoina reflektoida toimiemme vaikutusta tutkittavaan ilmiöön ja siitä tehtäviin havaintoihin. Vaikka tutkimuskysely toteutettiin sähköisesti ja anonyymisti, varmistimme tutkittavien yksityisyyden tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Tutkimusaineistot säilytettiin sähköisesti kahden eri salasanan takana, millä turvattiin tutkittavien anonymiteetti. Raportissa olevissa kuvissa esiintyviltä ihmisiltä on kysytty lupa kuvien julkaisemiseen. (Vilka 2018, 169 - 171.)

Tutkimusmenetelmä ja -aineisto sopivat kokonaisuutenaan hyvin yhteen tutkimuskysymyksen kanssa ja mahdollistivat tutkittavan sitä, mitä tässä tutkimuksessa oli tarkoituksena tutkia. Tutkimuksen teossa noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä ja pyrittiin johdonmukaisuuteen läpi prosessin. Tutkimuksen tulokset on tässä raportissa esitetty kokonaisuudessaan ja viittaukset aiempiin tutkimuksiin on tehty asiallisesti.

Tutkimuksen luotettavuudesta

Tämän kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta arvioimme Tuomen & Sarajärven (2009, 138 - 140) teoksessa esiteltyjen Parkkilan (2000) ja Eskolan & Suorannan (1996) luotettavuuskriteerien avulla. Nämä kriteerit ovat *varmuus*, *uskottavuus*, *riippuvuus*, *siirrettävyys* sekä *vahvistuvuus* ja *varmistettavuus*. Meidän tutkijoiden pääasiallisena tehtävänä tämän tapaustutkimuksen raportoimisessa oli valikoida, mitä tutkitusta ilmiöstä tuomme esille ja kuinka sen perustelemme (Kananen 2012, 36). Tutkimuksen *uskottavuuteen* ja *siirrettävyyteen* vaikuttaa aineiston pieni koko. Aineistona toimi 18 laadullista kyselyvastausta, havainnointimateriaali (4 tuntia, 12 sivua) sekä tutkijoiden projektipäiväkirjat. Tällä monilähteisellä aineistolla pyrimme varmistamaan analysoitavan materiaalin riittävyyden ja kattavuuden (Eskola & Suoranta 2005, 68 - 69; Kuula 2011, 60). Kasvatustieteen opiskelijoina voimme olettaa omaavamme ymmärrystä eri ikäisten kohtaamisesta sekä avoimen ja tasavertaisen vuorovaikutusilmapiirin luomisesta. Osallistuvan

havainnoinnin kautta kohderyhmä tuli tutkijoille tutuksi, mikä auttoi kyselyvastauksissa raportoitujen kokemusten näkemistä oikeissa yhteyksissä. Kuten Kouhia (2011, 28) toteaa, ymmärtämisen prosessissa olennaista on osallisuus. Vaikka laadullisessa tutkimuksessa pyritään objektiivisuuteen ja tutkijan irrottautumiseen omista ennakkokäsityksistään, on sen toteuttaminen kuitenkin täydellisesti mahdotonta, kun tutkijoina ovat inhimilliset ihmiset ja tutkimuskohteena toisten yksilöiden subjektiiviset kokemukset. Tutkijoina tiedostamme tämän haasteen ja sen vaikutuksen aineiston analyysiin ja tutkimuksen raportointiin. Pyrimme kaikessa tutkimuksen jokaisessa vaiheessa pyyteettömyyteen, eli uuden informaation etsintään omista eduista riippumatta (Kuula 2011, 27).

Tutkimuksen toteuttamiseen liittyvänä haasteena on se, että tutkimuksen aineistonkeruu tapahtui hyvin nopealla aikataululla suhteessa Pro gradu -tutkielman aloittamiseen. Aineistonkeruu tapahtui marraskuussa 2017, jolloin tutkimuskysymykset eivät olleet muotoutuneet aivan niin tarkoin, kuin niiden olisi kuulunut olla ennen aineistonkeruuta. Toisaalta, laadulliselle tapaustutkimukselle on tyypillistä, että tutkimusasetelma on joustava ja muotoutuu prosessin myötä (Metsämuuronen 2006, 90; Soininen & Merisuo-Storm 2009, 42). Tutkimuksen *riippuvuus* on vankka, sillä tutkimus on toteutettu yleisin tieteellisen tutkimuksen tekemistä ohjaavin periaattein. Käsillä olevan tutkimuksen *vahvistuvuutta* horjuttaa kuitenkin se, että ilmiöistä on suhteellisen vähän aikaisempia tutkimuksia. Johtopäätökset ja tulkinnat saavat vahvistusta vain muutamasta samaa aihepiiriä käsittelevästä tutkimuksesta. Toisaalta, tehtyjen päätelmien ja ratkaisujen oikeutus osoitetaan todeksi esittämällä ne mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja antaen esimerkkejä aineistosta, mikä parantaa tutkimuksen *vahvistettavuutta*. Näin lukija voi seurata ja arvioida tutkijoiden tekemää päättelyä läpi tutkimusprosessin. Kohderyhmän subjektiivisten kokemusten ja tutkijoiden niistä tekemien tulkintojen täydellisestä vastaavuudesta ei voida olla varmoja, mikä haastaa tutkimuksen *uskottavuuden*. Tutkimuksen varmuuden ja uskottavuuden vahvistamiseksi pyrimme ilman omia ennakkokäsityksiä ymmärtämään tiedonantajia eli käsityöpajan osallistujia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 138 - 140.)

Tutkimuksen *luotettavuutta* heikentää osaltaan se, että aineisto kerättiin kyselylomakkeella. Emme voi olla varmoja vastaajien huolellisuudesta ja kyselyn ottamisesta tosissaan. Haastattelu yhtenä aineistonkeruun menetelmänä olisi saattanut tuottaa kattavampaa ja

luotettavampaa tietoa ilmiöstä. Toisaalta, monimenetelmäisesti havainnoinnilla (12 sivua) ja kyselylomakkeella (18 vastausta) kerätyn aineiston voidaan todeta olevan laadullisesti suhteellisen hyvä. Tutkimuksen *uskottavuutta* parantaa toisaalta arvio aineiston paikkaansa pitävyydestä, jota tutkijoina varmistimme olemalla läsnä kohderyhmän vastatessa tutkimuskyselyyn. Pyysimme vastaajia kysymään heti, mikäli joku asia mietitytti tai oli epäselvää. Näin vähensimme myös mahdollisuutta tutkimuksen *varmuutta* heikentäviin väärintymmärryksiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 190 - 191.) Tutkimustilanteessa pyrimme varmistamaan riittävän vastausrauhan sekä sen, että jokaisen vastaus tallentuu järjestelmään. Ympäriällä vallinnut hälinä on kuitenkin varmasti jollain lailla vaikuttanut vastanneiden keskittymiskykyyn. Tutkimuksen *varmuutta* vahvistaa myös se, että testasimme aineistonkeruumenetelmät pilotoinnissa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 138 - 140.) Saimme huomata, kuinka nuorempien kanssa korostuvat osallistuvan havainnoinnin ja tekemisen lomassa käytyjen keskustelujen merkitys verrattuna sähköiseen tutkimuskyselyyn. Osallistuva havainnointi ja tutkimuskysymyksen suunnassa käydyt keskustelut tuovat lasten kokemuksia esiin monipuolisemmin ja oletettavasti myös luotettavammin. Lähes kaikki tutkimuskyselyyn vastanneet olivat iältään 20 – 70-vuotiaita, mikä kertoo siitä, ettei sähköisellä tutkimuskyselyllä onnistuttu mielekkäästi tavoittamaan nuorempien kävijöiden kokemuksia. Haasteena oli luoda sellainen kysely, joka on kaikenikäisille ymmärrettävä. Toisaalta, lapsille olisi voinut luoda oman kyselyn. Vaikka sähköinen tutkimuskysely aineistonkeruumenetelmänä soveltuu luontevasti työpajan toimintaan, voisi esimerkiksi haastattelu tuoda eri ikäisten osallistujien subjektiiviset kokemukset kattavammin esiin.

Käsityöpajan suunnitteluun ja toteutukseen liittyvänä haasteena voisi nähdä myös sen, ettei vieraskielisiä osallistujia huomioitu tai niihin varauduttu riittävästi. Tarkoituksena oli kuitenkin yhteisöllisen käsityön kautta osallistaa mahdollisimman laajasti erilaisia yksilöitä, minkä vuoksi vieraskielisyys olisi pitänyt huomioida paremmin pajaa suunniteltaessa. Tutkimuksen käsityöpajassa vieraili vain yksi muuta kuin suomea puhuva, mutta tämä huomio on kuitenkin tärkeä tuoda ilmi, jotta myös vieraskielisten kokemukset saataisiin esiin. Toisaalta, käsityön tekemisessä painottuvat visuaalisuus ja konkreettinen tekeminen, minkä voi olettaa lisäävän osallistujien yhtenäisyyttä kielimuureista huolimatta. Kielellisten rajoitteiden lisäksi on työpajaa suunniteltaessa huomioitava myös esimerkiksi liikuntarajoitteiset. Ennen tämän tutkimuksen työpajan innovointia, suunnittelua ja toteuttamista meillä ei ollut aikaisempaa

kokemusta avoimen ja osallistavan tapahtuman järjestämisestä, joten on luonnollista, että tietyissä työpajan käytänteissä on kehitettävää. Joka tapauksessa, järjestäminen oli ainutlaatuista ja opettavaista; tekemällä oppii. Meillä on tulevina käsityökasvattajina nyt enemmän ymmärrystä erilaisten yksilöiden kohtaamisesta ja osallistamisesta kulttuuriperintöön käsityön keinoin. Osaamme huomioida käsityön mahdollisuudet yhä laajemmin sekä nähdä käsityön omalaatuisen luonteen ja arvon.

7.3 Jatkotutkimusehdotuksia

Käsillä olevan tutkimuksen aikana saimme tutustua kvalitatiivisen tutkimuksen maailmaan ja useaan kertaan kohdata ymmärryksemme rajat. Tutkimusprosessi sai miettimään tutkimuksen menetelmällisiä valintoja, kuten käytettyjä tutkimusmenetelmiä, aineiston riittävyttä sekä aineiston analysointimenetelmää. Jatkotutkimuksena olisi kiinnostavaa toteuttaa toimintatutkimus, jolloin pääpaino voisi olla avoimen ja osallistavan käsityöpajan rakenteiden ja edellytysten tutkimisessa ja kehittämisessä. Tutkimuksen ilmiöön *yhteisöllinen käsityö kulttuuriperintökasvattajana* voisi tarttua poikkitieteellisesti hyvin monesta näkökulmasta. Kulttuurihistorialliseen ja arkkitehtuuriseen tutkimukseen pohjaten voisi esimerkiksi tarkastella, millaiset yksityiskohdat vanhankaupungin puutaloista herätti eri ikäisten kiinnostuksen. Tutkimuksen toteutus haastattelemalla ja muutoin kuin poikittaistutkimuksena voisi tarjota perusteellisempaa tulosta ilmiöstä. Käsityöpaja voitaisiin myös kertaluonteisuuden sijaan toteuttaa useamman kerran säännöllisesti ja tutkia, millainen vaikutus tällaisella luovalla toiminnalla olisi kulttuurisen perinnön vaalimiseen sekä eri ikäisten kulttuuriperintötietoisuuden edistämiseen ja kulttuuriseen toimijuuteen. Tämän tutkimuksen toteuttaminen antoi meille tuleville käsityökasvattajille ymmärrystä *käsityö* -ilmiön monimuotoisuudesta. Pääsimme tutkimaan käsityötä yhteisöllisyyden ulottuvuudesta käsin sekä hahmottamaan käsityön merkitystä 2010-luvun kulttuurisessa todellisuudessa.

LÄHTEET JA LIITTEET

Alhanen, K. 2013. John Dewey'n kokemusfilosofia. Gaudeamus Helsinki University Press.

Erikson, E., Erikson, J. & Kivnick, H. 1986. Vital Involvement in Old Age. W. W. Norton & Company.

Eriksson, P. & Koistinen, K. 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskus. Julkaisuja 4/2005.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152279/Monenlainen_tapaustutkimus.pdf?sequence=1 (Viitattu 20.1.2018)

Gadamer, H-G. 2004. Hermeneutiikka: Ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa. Tampere Vastapaino. Suomentanut Ismo Nikander.

Genoe, R. & Liechty, T. 2017. Meanings of participation in a leisure arts pottery programme, World Leisure Journal, 59:2, 91-104.

Hammarsley, M. 2011. Methodology: Who needs it? London: SAGE Publications Ltd.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.

Ihatsu, A. 2004. Käsityön monet ulottuvuudet. Teoksessa Käsillä tehty. Toim. Tarja Kupiainen. Edita Helsinki.

Jyväskylän yliopisto, 2018.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/taustatutkimus> (Viitattu 23.1.2018)

Jyväskylän yliopisto, Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. 2018.

<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/sosiaalinen-paama> (Viitattu 15.1.2018)

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Toim. Risto Heikkinen. Tampereen yliopistopaino Oy.

Kantola, J. 1997. Cygnaeuksen jäljillä käsityöopetuksesta teknologiseen kasvatukseen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto

Karppinen, S. 2005. "Mitä taide tekee käsityöstä?" Käsityötaiteen perusopetuksen käsitteellinen analyysi. Helsingin yliopisto. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Käyttätymistieteellinen tiedekunta. Tutkimuksia 263.

Kay, E., Tisdall, M. & Gallagher, M. 2009. *Researching With Children and Young people: Research Design, Methods and Analysis*. London: SAGE Publications Ltd.

Keskitalo, A., Aerila, J.-A. & Rönkkö, M.-L. 2016. Kaupunkiympäristö tutuksi moniaistisessa ja yhteisöllisessä oppimiskokemuksessa. Teoksessa H.-M. Pakula, E. Kouki, H. Silfverberg & E. Yli-Panula (toim.) *Uudistuva ja uusiutuva ainedidaktiikka*. Suomen ainedidaktisen tutkimusseuran julkaisu.

Kojonkoski-Rännäli, S. 1996. Tietokäsityksestä taitokäsitykseen. Teoksessa: *Nautinnon lähteillä. Aineen opettaminen ja luovuus*. Tella, S. Helsingin yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 163.

Kojonkoski-Rännäli, S. 2014. *Käsin tekemisen filosofiaa*. Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö.

Kokko, S. & Dillon, P. (2010) *Crafts and craft education as expressions of cultural heritage: individual experiences and collective values among an international group of women university students*. *International Journal of Technology and Design Education* November 2011, Volume 21, Issue 4, pp 487–503.

Koppinen, M-L. & Pollari J. 1993. *Yhteistoiminnallinen oppiminen - tie tuloksiin*. Opetus 2000. WSOY.

Kouhia, A. 2011. *Käsityö kulttuuristen merkitysten kantajana*. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto. Taiteiden tiedekunta - Tekstiiliala.

Kouhia, A. 2012. *Categorizing the meanings of craft: A multi-perspectival framework for eight interrelated meaning categories*. University of Helsinki.

Kouhia, A. 2015. *Crafting the collective sense: A descriptive case study on recreational textile craft-making in Finnish adult education*. *International Journal of Education Through Art* 2015, Vol.11(1), pp.7-20.

Kouhia, A. 2016. *Unraveling the meanings of textile hobby crafts*. University of Helsinki, Home Economics and Craft Studies Research Reports 42.

Kuula, A. 2006. *Toimintatutkimus. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto http://www.fsd.uta.fi/fi/julkaisut/motv_pdf/KvaliMOTV.pdf (Viitattu 26.11.2017)

Kuula, A. 2011. *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Vastapaino, Tampere.

Lahikainen, A., Punamäki, R-L. & Tamminen, T. 2008. Kulttuuri lapsen kasvattajana. WSOY.

Laine, M. 2013. Kulttuurisesti kestävä kehitys. Toivanen, P. (toim.) Kestävä kasvatus - kulttuuria etsimässä. Helsinki: Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura.

Laine, M. 2014. Kulttuuriperintökasvatus - vanhanaikaista ja nationalistista?. Laine, M. (toim.) Kulttuuri-identiteetti & kasvatus. Tallinna: Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura.

Laine, T. 2015. Miten kokemusta voidaan tutkia? : Fenomenologinen näkökulma. PS-kustannus.

Lehto, H. 2013. Kulttuurisesti kestävä kehitys. Toivanen, P. (toim.) Kestävä kasvatus - kulttuuria etsimässä. Helsinki: Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura

Lepistö, J. & Rönkkö, M-L. 2009. Käsiyön opetukseen sisältyy monipuolisesti taitoa, kulttuuria ja yritteliäisyyttä. Teoksessa: Monialainen opettajuus - Kasvatuksellisia näkökulmia oppiaineisiin ja aihekokonaisuuksiin. Kullas, S., Lepistö, J. & Rönkkö, M-L.

Lindström, A. ; toim. Elo, P, Järnefelt, H, Linnanmäki, S & Melanko K. 2000. Esine elää. Helsinki: Museovirasto : Opetushallitus.

Living With Cultural Heritage. <https://liviheri.wordpress.com> (Viitattu 29.3.2018)

Metsämuuronen, J. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. 2006. International Methelp Ky. Helsinki.

Miettinen, T., Pulkkinen, S. & Taipale, J. 2010. Fenomenologian ydinkysymyksiä. Gaudeamus. Helsinki University Press.

Museovirasto 2018. Kansainvälinen toiminta.

http://www.nba.fi/fi/ajankohtaista/kansainvalinen_toiminta/kulttuuriperintovuosi-2018
(Viitattu 4.3.2018)

Nieto, S. 2010. Language, culture and teaching - critical perspective. New York and London: Routledge.

Opetushallitus. 2018. Opetushallituksen verkkopalvelu. Esi- ja perusopetus. Laaja-alainen osaaminen ja aihekokonaisuudet.

http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/teemat/osallisuus_ja_oppilaskuntatoiminta/yleissivistava_koulutus/teemat/osallisuus_ja_oppilaskuntatoiminta/osallisuus/yhteisollisuus_ja

http://www.edu.fi/perusopetus/kasityo/rakennettu_ymparisto_ja_tuotteet/yhdessa_tekeminen (Viitattu 3.11.2018)

Pelkonen, M-L. & Kullas, S. 2007. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys - Aihekokonaisuuden toteuttaminen käsityön opetuksessa. Pori: Turun yliopisto, Rauman opettajankoulutuslaitos / Sat@Oppi.

Peltonen, J. 1988. Käsityökasvatuksen perusteet. Koulukäsityön ja sen opetuksen teoria sekä teoreettinen ja empiirinen tutkimus peruskoulun yläasteen teknisen työn oppisisällöistä ja opetuksesta. Turun yliopisto, Rauman opettajankoulutuslaitos.

Perttula, J. 1995. Kokemus psykologisena tutkimuskohteena. Johdatus fenomenologiseen psykologiaan. Suomen fenomenologinen instituutti. Tampere.

Perttula, J. & Latomaa, T. 2009. Kokemuksen tutkimus. Merkitys - tulkinta - ymmärtäminen. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi.

Raina, L. & Haapaniemi, R. 2007. Yhteisöllinen pedagogia "... ettei tarvitse tehdä yksin." Arator Oy. Tallinna.

Rapoport, A. 1990. The Meaning of the Built Environment. A nonverbal communication approach. The University of Arizona Press, Tucson.

Rikama, J. 2014. Tieteessä tapahtuu 2/2014.

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKEwjDxcnknM7dAhUviYsKHaNoA_EQFjACegQICBAC&url=https%3A%2F%2Fjournal.fi%2Ftt%2Farticle%2Fdownload%2F41239%2F10500%2F&usg=AOvVaw3Zh_wrkli9khaDHWkbBOck. (Viitattu: 22.9.2018)

Saloviita, T. 2014. Yhteistoiminnallinen oppiminen ja osallistava kasvatus. PS-kustannus. Jyväskylä.

Saukkonen, P. 2014. Kulttuuriperintökasvatus kotoutumisen tukena. Laine, M. (toim.) Kulttuuri-identiteetti & kasvatus. Tallinna: Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura.

Seilo, M. 2012. Kulttuurikasvatus hyvinvoinnin synnyttäjänä: kuudesluokkalaisten kokemuksia taidekaaren toiminnasta. Opettajankoulutuslaitos. Jyväskylän yliopisto.

Seitamaa-Hakkarainen, P. 2014. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Metodix. 19.5.2014. <https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/> (Viitattu 18.7.2018)

Siivonen, K. 2014. Kulttuuriperintö huomenna. Elämystalouden arvokohde vai osallisuus tulevaisuuden rakentamisessa? Helsingin yliopisto. Elävä perinne! Avaus aineettoman kulttuuriperinnön vaalimiseen.

Soininen, M. & Merisuo-Storm, T. 2009. Kasvatustieteellisen tutkimuksen perusteet. Turun yliopisto.

Suomen YK-Liitto 2018. Kestävän kehityksen tavoitteet - Agenda 2030.
<http://www.ykliitto.fi/yk70v/yk/kehitys/post-2015> (Viitattu 26.2.2018)

Taidehistoria tieteenä. 2015. Kulttuuriympäristöohjelmien kulttuuriympäristö. TAHITI. 04/2015.
<http://tahiti.fi/04-2015/tieteelliset-artikkelit/kulttuuriymparistoohjelmien-kulttuuriymparisto/> (Viitattu 13.9.2018)

Talib, M., Löndström, J. & Meri, M. 2004. Kulttuurit ja koulu avaimia opettajille. Vantaa: WSOY.

Tampereen yliopisto 2018. Avoin yliopisto. Sosiaalipsykologian peruskurssi. TYT.
<https://www.uta.fi/avoinyliopisto/arkisto/sosiaalipsykologia/ryhmat.html> (Viitattu 18.3.2018)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos - THL. 2018.
<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/sosiaalinen-paama> (Viitattu 14.1.2018)

Tieteen termipankki. 2018. Bank of Finnish Terminology in Arts and Sciences.
<http://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:kokemus> (Viitattu 11.4.2018)

Tilastokeskus. 2018. Tietoa tilastoista. Käsitteet.
https://www.stat.fi/meta/kas/non_form_koul.html (Viitattu 6.4.2018)

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

UNESCO. 1994. The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education. World Conference on Special Needs Education: Access and Quality. Salamanca, Spain 1994.
http://www.unesco.org/education/pdf/SALAMA_E.PDF (Viitattu 26.1.2018)

Valli, R. 2010. Kyselylomaketutkimus. Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. PS-kustannus. Juva.

Valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. POPS2014.

Vartiainen, L. 2010. Yhteisöllinen käsityö. Verkostoja, taitoja ja yhteisiä elämyksiä. Itä-Suomen yliopisto. Filosofinen tiedekunta. Käsityötiede. Väitöskirja.

http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0088-3/urn_isbn_978-952-61-0088-3.pdf (Viitattu 4.1.2018)

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Tammi. Helsinki.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. PS-kustannus. Jyväskylä.

Vilka, H. 2018. Havainnot ja havainnointimenetelmät tutkimuksessa. Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. PS-kustannus. Keuruu.

Ympäristöministeriö 2018. Ympäristö - Kestävä kehitys.

http://www.ymparisto.fi/fi-fi/ymparisto/kestava_kehitys/mita_on_kestava_kehitys (Viitattu 26.2.2018)

LIITTEET

LIITE 1: *Tiedote tutkimuksen toteuttamisesta*

Raumalla 6.11.2017

TIEDOTE PRO GRADU -TUTKIELMAAN OSALLISTUMISESTA

TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA LYHYT KUVAUS

Olemme Juulia Pajarinen ja Elina Virtanen, käsityön aineenopettaja- ja luokanopettajaopiskelijoita Turun yliopiston opettajankoulutuslaitokselta, Raumalta. Tutkimme Pro gradu -tutkielmassamme yhteisöllistä käsityöpajaa kulttuuriperintökasvatuksen näkökulmasta. Laadullisen tapaustutkimuksen tarkoituksena on osallistujien kokemusten pohjalta selvittää, millaisia ovat yhteisöllisen käsityöpajan kulttuuriperintötietoisuutta ja yhteisöllisyyttä edistävät mahdollisuudet. Tutkimuksen ohjaavana opettajana toimii Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen, käsityökasvatuksen yliopistotutkija Jaana Lepistö.

TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Pro gradu -tutkimuksen aineistonkeruu toteutetaan kahdessa työpajassa; ensimmäiseksi Rauman eräässä alakoulussa pilotti (viikko 44) sekä avoimessa työpajassa Rauman museossa Marelassa (viikko 45). Tutkimuksessa käytettävä aineisto kerätään osallistuvalla havainnoinnilla eli seuraamalla käsityöpajan toimintaa sekä toteuttamalla kyselylomake työpajaan osallistuville. Laadulliseen kyselylomakkeeseen vastaaminen tapahtuu nimettömänä ja sähköisesti eli vastaajien anonymiteetti taataan kaikissa vaiheissa. Tutkimuksessa kerättävä aineisto (havainnointi, keskustelut työpajan lomassa ja sähköinen kyselylomake ja mahdollinen tarkempi yhteydenotto) käsitellään ja raportoidaan luottamuksellisesti, eli aineistoa ei tule näkemään tutkijoiden lisäksi muut kuin työnohjaaja. Tutkimuksen on määrä valmistua alkusyksystä 2018.

Kiitos jo etukäteen! Vastaamme tarvittaessa tutkimukseen liittyviin kysymyksiin ja tarkennuksiin.

Ystävällisin tutkimusterveisin,

Tutkimuksen toteuttajat: Juulia Pajarinen ja Elina Virtanen, työnohjaaja: Dosentti Jaana Lepistö

(jupepaj@utu.fi, eravir@utu.fi)

Turun yliopiston, Opettajankoulutuslaitos, Rauman kampus

SUOSTUMUS MYÖHEMPÄÄ YHTEYDENOTTOA VARTEN

Raumalla 6.11.2017

Olemme Juulia Pajarinen ja Elina Virtanen, käsityön aineenopettajaopiskelijoita Turun yliopiston opettajankoulutuslaitokselta, Raumalta. Tutkimme laadullisessa Pro gradu -tutkielmassamme yhteisöllistä käsityöpajaa kulttuuriperintökasvatuksen näkökulmasta. Tarkoituksena on osallistujien kokemusten pohjalta selvittää, millaisia ovat yhteisöllisen käsityöpajan kulttuuriperintötietoisuutta ja yhteisöllisyyttä edistävät mahdollisuudet. Laadullisen tapaustutkimuksen ohjaavana opettajana toimii Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen käsityökasvatuksen yliopistotutkija Jaana Lepistö.

Tutkimuksessa käytettävä aineisto kerätään osallistuvalla havainnoinnilla eli seuraamalla käsityöpajan toimintaa sekä toteuttamalla kyselylomake työpajaan osallistuville. Laadulliseen kyselylomakkeeseen vastaaminen tapahtuu nimettömänä ja sähköisesti eli vastaajien anonymiteetti taataan tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Tutkimuksessa kerättävä aineisto (havainnointi, keskustelut työpajan lomassa, sähköinen kyselylomake ja mahdollinen tarkempi yhteydenotto) käsitellään ja raportoidaan luottamuksellisesti, eli aineistoa ei tule näkemään tutkijoiden lisäksi muut kuin työnohjaaja. Tutkimuksen on määrä valmistua syksyllä 2018.

Kiitos jo etukäteen! Vastamme tarvittaessa tutkimukseen liittyviin kysymyksiin ja tarkennuksiin.

Yhteistyöterveisin,

Juulia Pajarinen & Elina Virtanen (jupepaj@utu.fi & eravir@utu.fi)

Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauma

Haluan jättää yhteystietoni mahdollista tarkempaa yhteydenottoa varten liittyen Pro gradu -tutkielmaan kulttuuriperintökasvatusta tukevan yhteisöllisen käsityöpajan kehittämistä.

Sähköpostiosoite

11.11.2017 Rauma

Allekirjoitus ja nimenselvennys

LIITE 2: Laadullinen kyselylomake

Tämä kysely on osa Pro gradu -tutkielmaa, jonka tarkoituksena on selvittää yhteisöllisen käsityöpajan kulttuuriperintökasvatusta ja yhteisöllisyyttä edistäviä mahdollisuuksia. Tarkoituksena on nostaa esiin käsityöpajaan osallistuneiden eri ikäisten kokemuksia. Tarkoituksena on näiden kokemusten kautta selvittää ja ymmärtää, millainen rooli yhteisöllisellä käsityöpajalla on kulttuuriperintötietoisuuden lisäämisessä sekä yhteisöllisyyden kokemuksen edistämässä. Vastaa kysymyksiin kaikessa rauhassa niin kuin itse ajattelet! Kyselyyn vastaaminen tapahtuu nimettömästi, joten kysymyslomake on luottamuksellinen ja vastaukset jäävät vain tutkijoiden tietoon.

Vastauksenne tuovat tärkeää tietoa käsityön tutkimukselle, joten kiitos jo etukäteen ajatuksistanne!

IKKUNA AARTEISIIN -KÄSITYÖPAJA

Asun (Strukturoitu kysymys)

Vanhassa Raumassa	
Muualla Raumalla	
Muualla	

Ikäni (Strukturoitu kysymys)

7 - 12-vuotias	
13 - 15-vuotias	
16 - 20-vuotias	
21 - 30-vuotias	

31 - 40-vuotias	
41 - 50-vuotias	
51 - 60-vuotias	
61 - 70-vuotias	
71 - 80-vuotias	
yli 80-vuotias	

Sukupuoli (Strukturoitu kysymys)

Nainen	
Mies	

1. Tiesitkö ennen tätä käsityöpajaa, että Vanha Rauma on UNESCO:n maailmanperintökohde? (Strukturoitu kysymys)

Tiesin	
En tiennyt	

2. Kuulin tästä käsityöpajasta... (Strukturoitu kysymys)

Sosiaalisesta mediasta (Facebook, Twitter, Instagram)	
Mainosjulisteesta kaupungilla	
Tuttavalta	
Omasta koulusta	
Paikallislehdestä	
Paikallisradiosta	
Rauman kaupungin tapahtumakalenterista	
Jostain muualta	

3. Mikä sai sinut osallistumaan tähän käsityöpajaan? (Avoin kysymys)

4. Työpajassa... (voit valita useamman)

(Strukturoitu kysymys)

Vain katselin, en tehnyt käsitöitä	
Neulahuovutin	
Polttopiirsin	
Muovailin	
Piirsin	

5. Miten olet huomionnut Vanhan Rauman ennen tätä työpajaa?

(Avoin kysymys)

6. Mitä uutta työpaja tarjosi sinulle Vanhasta Raumasta kulttuuriperintökohteena?

(Avoin kysymys)

7. Koitko yhteisöllisyyttä käsityöpajassa? Miten yhteisöllisyys sinun mielestäsi tuli esille tässä käsityöpajassa?

(Avoin kysymys)

8. VAPAA SANA - Mitä olisit toivonut yhteisölliseltä käsityöpajalta? Mahdollisia kehitysehdotuksia?

(Avoin kysymys)